ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

8 динара

БРОЈ 1409

29. 12. 1978. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXIX

Ripley

Веровали или не!

У 12 ВЕКУ

ЗАМКОВИ

У ЕНГЛЕСКОЈ НИСУ СЕ СМЕЛИ ПОДИЗАТИ БЕЗ КРАЉЕВЕ ДОЗВОЛЕ – ПА ИПАК У ТОМ ПЕРИОДУ БИЛО ЈЕ ОКО 1.115 НЕЗАКОНИТО ПОДИГНУТИХ ЗАМКОВА У ЗЕМЉИ.

ЕРНЕСТ ХЕМИНГВЕЈ

НИЈЕ МАРИО ЗА МИШЉЕЊЕ КЊИЖЕВНИХ КРИТИЧАРА, АЛИ СЕ КАО МЛАД КЊИЖЕВНИК ЖАЛОСТИО ШТО ЊЕГОВ ОТАЦ НИЈЕ ВОЛЕО ЊЕГОВ НАЧИН ПИСАЊА.

ГЕНЕРАЛ

АНТОНИО ЛОПЕС ДЕ САНТА АНА

ПРЕДСЕДНИК МЕКСИКА, ЖВАКАО ЈЕ „ЧИКЛ" ДОК СУ ГА КАО РАТНОГ ЗАРОБЉЕНИКА СПРОВОДИЛИ КРОЗ СЈЕДИЊЕНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ (1837) – ЏОН АДАМС, ЊЕГОВ СЕКРЕТАР, НАБАВИО ЈЕ КАСНИЈЕ „ЧИКЛ" СА ДРВЕЋА ИЗ МЕКСИЧКЕ ЏУНГЛЕ, ЗАСЛАДИО ЈЕ, ДОДАО ЈЕ МИРИС И – ОСНОВАО ИНДУСТРИЈУ ГУМА ЗА ЖВАКАЊЕ.

ТОМУ

КОЊУ ГАЈА РОБЕРТСА ИЗ КАРМЕНА (САД) ПОЧЕЛО ЈЕ ДА РАСТЕ РУНО КАДА ЈЕ ИМАО 20 ГОДИНА.

9-24

ЏОУНЕС ХЕНВЕЈ

ИЗ ЛОНДОНА ПРВИ ЈЕ У ЕВРОПИ, ПОЧЕТКОМ 18. ВЕКА, ПОНЕО КИШОБРАН.

ПРОШЛО ЈЕ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА ПРЕ НО ШТО СУ ЕНГЛЕЗИ ПРИХВАТИЛИ КИШОБРАН.

ТЕЛО

НИКОЛАУСА РУНГИЈУСА – САХРАЊЕНОГ У КЕМИЈУ, У ФИНСКОЈ, 1629, ОСТАЛО ЈЕ САЧУВАНО 349 ГОДИНА ИАКО НИЈЕ БИЛО БАЛСАМОВАНО.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● проучавајући улице старе Помпеје, Американац Вилијам Ено је пре четрдесет година први дошао на идеју да уведе једносмерне улице у саобраћају.

● Ускршња острва добила су своје име по томе што их је баш на дан Ускрса открио Холанђанин Рагевен 1722. године. Њихово индијско име гласи Рупа Нуи.

● једрењаци који се и данас праве у Кувајту конструисани су без иједног ексера или металног завртња.

● од дрвета једне велике секвоје високе 110 метара и пречника 15 метара, могло би се направити више од сто милијарди шибица.

● на неким местима река Конго је широка и до 14 километара. У њој има преко 4000 острва.

● у време императора Августа (63. године пре наше ере — 14. година нове ере) стакло је почело да се ставља на прозоре римских грађевина.

● старом Спартом управљала су истовремено два наследна краља. Сенат, састављен од 30

чланова старијих од 60 година, доносио је закон који је морала да, без дискусије, одобри или одбаци Народна скупштина коју је сачињавало 30 грађана старијих од 30 година.

● ларва свилене бубе у току два месеца поједе огромну количину дудовог лишћа — 85000 пута више него што је сама тешка.

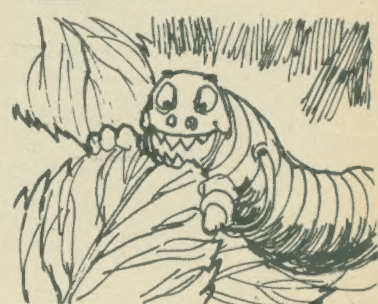

● зидови, подови, таваница и сав намештај у кући Рејмонда Исидора из Шартреза, у Француској, обложени су различито обојеним порцуланским плочицама.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

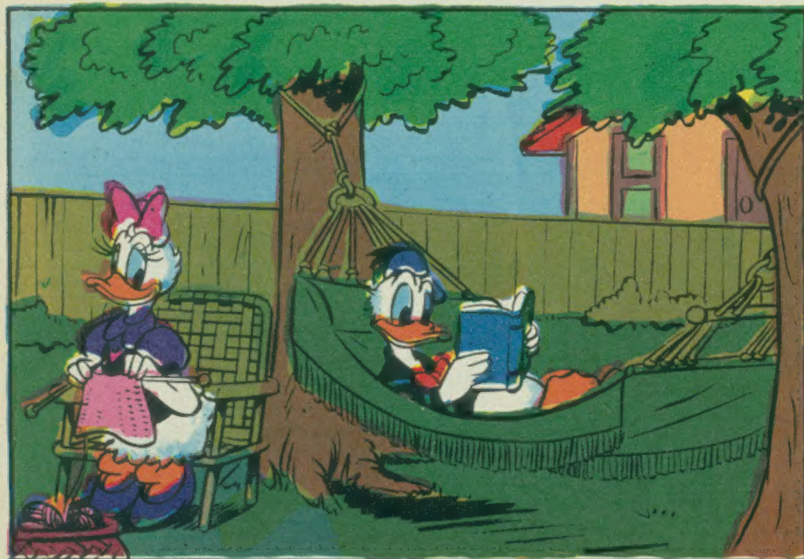

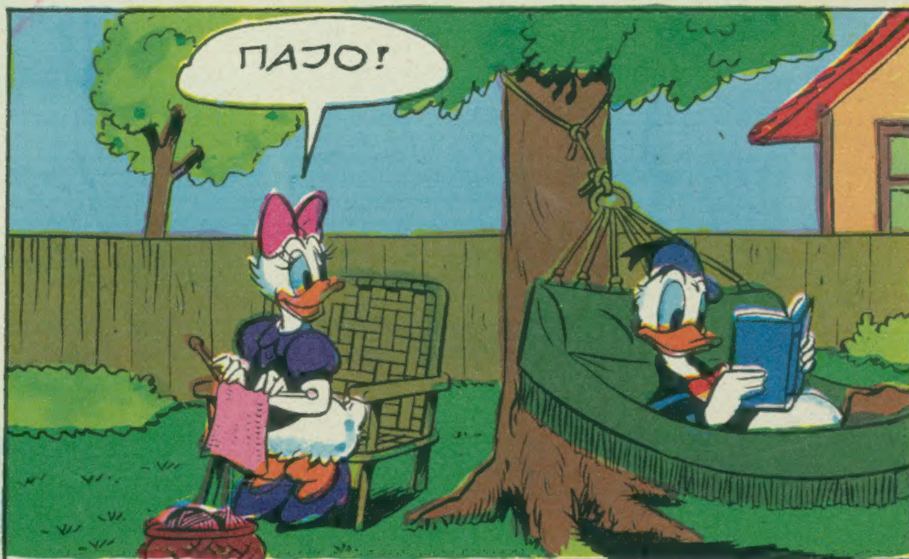

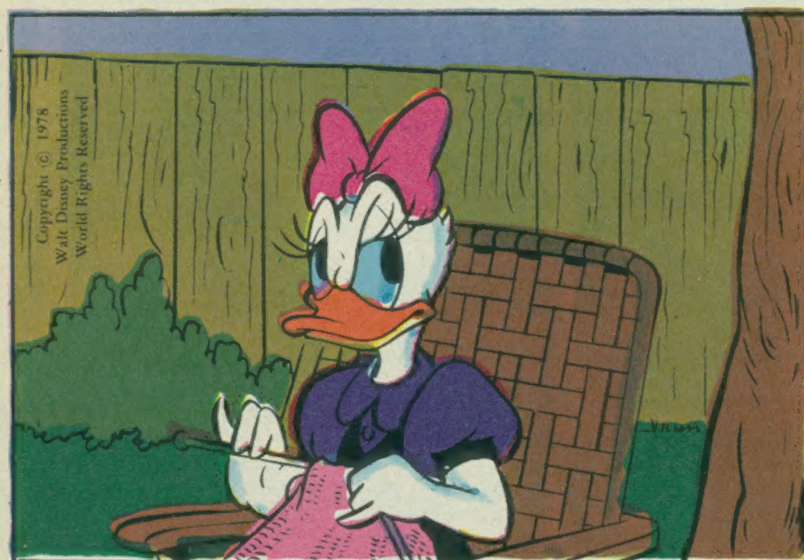

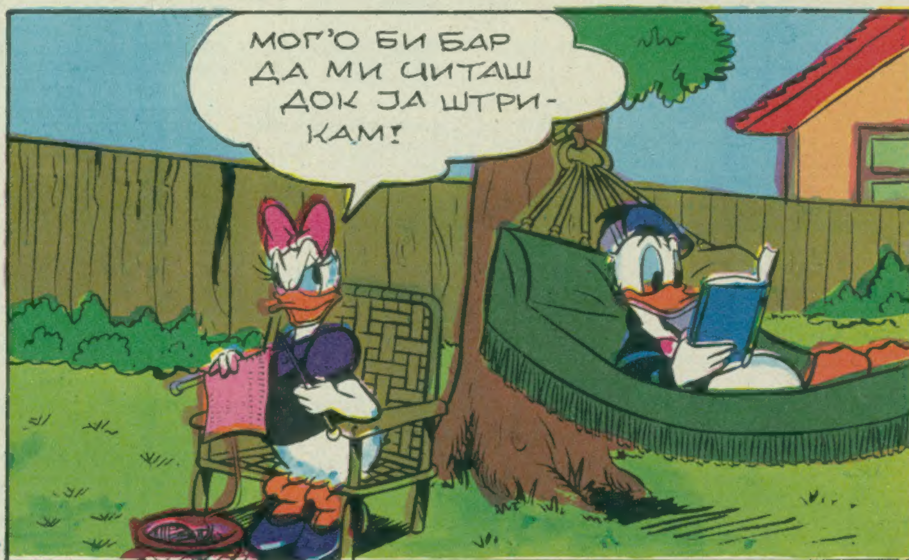

ЈАРЕБИЦА К'О И СВАКА 'ТИЦА

ЕРСКИ ШЕРЕТЛУЦИ НИСУ ШАЛЕ САМО ОБИЧНОГ СМЕХА РАДИ: ЕРЕ НИКОМ НЕ ОСТАЈУ ДУЖНИ, НЕ ЗАОБИЛАЗЕ НИ ЛУКАВЕ, НИ МОЋНЕ.

Једног дана пред први светски рат кренуо је учитељ Љуба Смиљанић у лов. Како је био познат у целом ужичком крају, његов одлазак није остао непримећен. Баш у том периоду године лов је био забрањен. Љуба је то знао, али није могао да одоли. Тумарао је околином и око подне кренуо кући. Улов јаребица био је велики.

Пут га је водио кроз чаршију и није, наравно, могао измаћи погледу среског начелника. Видећи да ће га сустићи казна због недозвољеног лова, Љуба се сети како да доскочи председнику власти. Навратио је у начелников стан и подарио пар јаребица његовој жени.

Начелник је обилато вечерао јаребице, а кад га је сутрадан писар упитао по ком параграфу да оптужи учитеља и колико новчану казну да му одрапи, он се обрецнуо на њега:

— Море, каква тужба, јаребица к'о и свака 'тица!

НЕК ОСТАНЕ И ШАРУЉИ

Прича о јаребицама учитеља Смиљанића само је један од многих шеретлука Ера, житеља златиборског краја. Ужице је било и остало центар њиховог живота, преко њега су се преламали њихови интереси, кроз њега су струјале њихове друштвене тежње.

Биће да су Ере своју црту

духовитости донели из постојбине — Црне Горе и Херцеговине, али је извесно да се тек на Златибору и око њега формирала њихова особена домишљатост. Они подваљују Турцима, трговцима, властима... Ником не остају дужни, не заобилазе ни лукаве и препредене, чак ни моћнике. На пример, кнеза Милоша Обреновића.

Догодило се тако да је кнез Милош наумио неком приликом да сазове Скупштину. За ту прилику ваљало је изабрати посланике и послати их у Крагујевац на заседање. Где их наћи? Најзад, кнез реши и то питање: позове писара и нареди му да напише писмо свим капетанима у Србији с наређењем да они одреде по једног човека из своје средине за посланика. Пошто је издиктирао све што је требало, рече:

— Златиборцима не пиши, већ иди у варош и доведи првог Еру кога сретнеш, они су, вала, толико паметни да сваки од њих може бити посланик!

Писар послуша и натрапа на Аксу Јечменицу из златиборског села Добросеље код кога је Милош некада служио као момак.

Скупштина је била, кнез је говорио, говорили су и остали, само је Акса ћутао.

— Дела, кажи и ти нешто, газда Аксентије! — погледа Милош Јечменицу.

— Е, мој господару, благо теби кад смијеш тако да говориш, а нико ти не смије рећи да лажеш! — опали као из пушке Акса и штуче.

Иако су благоглагољиви у оштрини и разговору, Ере су кратки и језгровити у шеретлуцима. У неколико реченица сажму оно зашто би неком требала подужа прича. И док „истресају" досетку, ретко се смеју.

Једном приликом, а то је било ових туристичких година, неколико излетника возило се колима по Златибору, па застало поред ливаде неког сељака. Одушевљени травом, упитали су га:

— Је л', домаћине, можемо ли јести на ливади?

— Можете — одговори им Ера **— ал' оставите мало и за шаруљу!**

КАФА ЗА КОЊА

Ере одговарају бритко, у даху, муњевито. Ако не одговоре тако, неће никако. Догодило се у време једне моторизоване гужве да је неки шофер зауставио камион у главној улици у Чајетини и заједљиво добацио сељаку који је водио коња на повоцу:

— Где то идеш са женом?

— Идем да се разведем јер се синоћ волела са шоферима! — мирно је одговорио Ера и продужио даље.

Хумористичко реаговање, сналажљивост и оштроумност Ужичана део су њиховог менталитета, лице и наличје њиховог живота. Некада без друмских и железничких веза, они су били приморани да своје производе — бели мрс, катран, или луч — носе коњима по Србији и да се при том, изложени свакојаким невољама, штите хумором. Уједно, он је постао и кључ њиховог сналажења. На свом буњишту, пак, њиме су се носили са властима и бранили чистоту патријархалног морала.

Ужичани још памте старог попа Ђоку, више спадала него духовника. Сишао поп на коњу са Златибора у Чајетину и право у кафану код Рајка Ђанића. Замолио кафу, попио, али све би рекао да је пио млевени јечам уместо кафе. Пошто је платио, обратио се механџији:

— Дедер, газда Рајко, дај и мом вранцу два кила кафе, али од ове исте!

ПА, ВИКНИ!

Највећи ујдурмаши у Ужицу између два светска рата били су адвокат Симо Терзић и његов кум судски архивар Милекић. Договорили се они да посете Београд. Понели плећку печења и балон вина, али хоћеш — у возу гужва. Пробили се некако у купе и сели, али, стиснути, једва су руке покретали. Кад им је то дојадило, погледали су се. На Милекићев знак Сима поче да преврће очима и пушта неартикулисане гласове. Кум скиде опасач од панталона и поче да га везује.

— Јадан, ујело га бесно псето, начисто побеснео! — погледао је архивар путнике и стао да умирује пријатеља.

Чувши то, путници поскакаше и утекоше из купеа. Милекић је полако затворио врата и одвезао Симу. Пошто су се добро најели и попили вино, извалили су се на клупе и слатко спавали све до Београда.

Љубиша Ћенић из Чајетине, који о ерским догодовштинама зна више од било кога на Златибору, не пропушта да помене и „Белог медведа" како су Ужичани називали окружног начелника, извесног Васиљевића. Био је дрзак и осион човек. Сметало му је готово све, чак и то што продавци излазе пред радњу и гласно нуде робу. Забранио је такво извикивање и намерно шетао градом да види да ли ће неко прекршити забрану. Продавци су били очајни, али су поштовали наређење.

Живео је тада у Ужицу и пекар Солдат. Када је неком приликом „Бели медвед" наишао поред Солдатове радње, пекар је баш вадио печење из пећи. Месо се пушило, а мирис разносио низ улицу голицајући ноздрве гурмана. Објавио би Солдат викањем да је печење готово, али како, начелник је пред вратима. Одједном му сину: истрчи напоље и раздра се колико га грло носи:

— Јој, што не смијем да викнем: „Вруће, масно, Златибор пасло, три овце сисало и под ножем липсало!" Јој, што не смијем да викнем!

Пуца чаршија. Гледа начелник, гледа, и шта ће — насмеја се.

— Па, викни, оца ти ерског, викни!... — одмахну руком и оде у начелство. Истог дана укинуо је забрану.

М. Т

ЗАРОБЉЕНИЦИ ЗЛОЋУДНЕ СИЛЕ

— СТРУЈА, НЕ ДОДИРУЈ МЕ! ИДИ СПАСАВАЈ ДЕЦУ! ВИКАЛА ЈЕ МАРЦИ ДОК СЕ ГРЧИЛА НА ЗЕМЉИ.

Била је субота 28. августа 1971. године. Пробудио сам се неуобичајено рано, са осећањем да се нешто чудно догађа. Погледао сам кроз прозор — са дрвећа је капала вода од кише која је читаву ноћ лила. Устао сам с намером да боље осмотрим околину и истовремено на потиљку осетио необичну језу.

— Тата — дозивала ме је из собе моја млађа кћерка Сју — **шта се то догађа?**

— Јеси ли нешто чула? — упитао сам.

— Нисам, али ме је нешто пробудило. Бојим се!

Пажљиво сам ослушкивао. Ништа! Можда ме није пробудио шум већ нешто друго, помислио сам. Можда светлост? Да, тако је! Била је то необична светлост чудне белине. А можда сам све то сањао?

Погледао сам у дно степеништа и запазио да нешто сићушно блешти испод врата. Да није свитац? У ово доба!?

Пас је одлучио

Вратио сам се у собу и обукао тениске патике. Кад сам се поново нашао на степеништу, испод врата су већ биле две трепераве светлости. Док сам се нагињао да све то боље осмотрим, оне су се на фантастичан начин умножиле — све је почело да ври. Истовремено, појачавало се зујање. Струја! Значи, ипак ме је пробудио блесак светлости.

Прва помисао ми је била да треба што пре да изведем из куће супругу и наше петоро деце.

Брзо смо се сакупили и пожурили према излазу који води иза куће. У пролазу кроз кухињу зачули смо праскање које је допирало из правца подрума. Отворио сам врата подрума и спонтано окренуо прекидач. Продрмала ме је струја и истовремено обавио некакав плавичасти облак испресецан жутим и наранџастим зрацима.

— Не додирујте ништа! — викнуо сам. Преплашена деца ударила су у плач.

Отворио сам врата и прозоре који гледају на терасу иза куће. Једно време смо стајали ту парализани од страха. Слабо се видело. Влажно дрвеће било је обавијено маглом кроз коју се пробијало искричаво светлуцање капљица. Изгледало је нестварно и претеће. Шта да се ради?

Уместо нас одлучио је наш велики пас Трупер. Хтео је напоље по сваку цену и једним скоком се нашао пред вратима. Није помогло ни то што га је моја супруга Марци ухватила за огрлицу; повукао је и њу низ дрвене степенице. Довикнуо сам јој да га пусти, али већ је било касно. Чим је животиња шапама додирнула мокру траву, зацвилела је од бола и нагло поскочила. Марци се и сама нашла на трави и одмах почела да се грчи и виче. Потрчао сам према њој.

— Струја! Не додируј ме! Иди, спасавај децу!

Само парче канапа

Зауставио сам се и истог тренутка испод Марци спазио нешто налик на електрични вод. Да сам је заиста додирнуо, био бих заробљен као она. Морао сам да је оставим и вратим се у кућу. Деца су се већ разбежала од страха. Умиривао сам их како сам знао и умео. Зидови су варничили док је праскање у подруму бивало све јаче а блесак све интензивнији. Повео сам децу према шљунковитој стази која је водила поред Марци. Док смо пролазили, викала је да је не додирујемо и грчила се од бола.

— Да ли то мама умире? — питала је уплакана Сју.

Нисам знао шта да јој одговорим. Кад смо стигли на крај зида, угледали смо електрични стуб како пуцкета и избацује пламенове као ракета за ватромет. Наши суседи Стен и Рода били су већ на тераси, преплашени као и ми. Очигледно их је пробудио глас моје супруге. Довикнуо сам им из свег гласа:

— Марци је ухватила струја а кућа само што није планула. Зовите амбулантна кола и полицију!

Показујући руком деци да наставе у правцу суседа, пожурио сам натраг. Нисам учинио ни два корака кад се зачуо врисак деце. Окренуо сам се и угледао Сју и Елен како се превијају на земљи. Одмах ми је било јасно да је и терен био под напоном. Сад већ више нисам знао коме прво да помогнем. Сваког тренутка сам очекивао да и мене струја баци на земљу, јер испод мојих патика као да су милели мрави.

Деца су ипак некако добауљала до суседа и, кад сам видео да ће се то добро завршити, пожурио сам Марци.

Оно што се мени учинило као вод било је обично парче канапа. Кад сам се сагнуо и додирнуо га, осетио сам јак удар. Ипак сам ухватио Марци за глежњеве и повлачио је у размацима трудећи се да је пустим пре струјног удара. Тако сам успео да је извучем из опасне зоне.

Неколико минута лежала је непомично и јецала. Чим је подигла главу, упитала је за децу. Узео сам је у наручје и понео према суседовој кући.

Шта се догодило?

Прво је стигла полиција и помогла да се Марци и Сју сместе у болницу. Дошли су и ватрогасци, али ватре више није било. Мој син Стен и ја пошли смо да видимо шта је уништено. Струје, наравно, није било а сви часовници су се зауставили на 6.10. Мотор фрижидера у подруму потпуно је био изгорео. Ексери који су држали дрвену фасаду нагорели су грађу и то је било све. Отворио сам улазна врата где сам први пут приметио да нешто није у реду и покушао да установим шта се, у ствари, догодило.

Јак ветар који је дувао неколико последњих дана поломио је грану једног великог стабла и она је сад лежала преко главне улице педесетак метара далеко од улице. Грана је у паду захватила електричне водове од којих су два била под напоном од 13.200 волти. Да су се они додирнули, дошло би до кратког споја и струја би аутоматски била искључена. Међутим, све се догодило другачије и струја се једноставно размилела на све стране.

Прво је изгорела пумпа за воду.

— Али, то није било довољно — објашњавао нам је електричар. — **Струја је наставила да тражи место где би могло да дође до пражњења енергије.**

Наша кућа је била најближа. Струја се увукла у њу као некакав зао дух и продрла до фрижидера. Они „свици" које сам видео биле су, у ствари, наелектрисане капљице кише које су клизиле низ металну шипку у дну улазних врата. У својој незаситости струја се раширила свуд унаоколо стварајући од влажног терена „енергетско поље".

Моја супруга је остала у животу највероватније због тога што је овако распрострањена електрична енергија била прилично ослабљена, мада још довољно јака да утиче на невољан рад мишића и веже Марци за земљу пуних седам минута. Дуго после овога имала је болове у рукама и ногама али јој је, на срећу, срце остало неоштећено.

Неколико ноћи смо провели код пријатеља а онда се поново вратили нашој кући, наравно — пошто ју је електричар прегледао од крова до темеља. Следећег јутра још једном сам се тргао из сна. Било је тачно 6.10. За доручком је Марци предложила да продамо кућу и ја сам се одмах сложио — завршио је своју причу **Џон Робен.**

МАГИЧН

КАКО СУ НАСТАЈАЛИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

1

НЕКАДА ЦЕЊЕН МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ, ЧЕГРТАЉКА ЈЕ ДАНАС НЕЗАМЕНЉИВ РЕКВИЗИТ — ФУДБАЛСКИХ НАВИЈАЧА...

САМО РИТАМ ... — Данас можемо само нагађати како су у прадавна времена наши преци цупкали, трупкали, савијали се и њихали уз равномерно ударање костију, дрвета, камена или, просто, дланова. Ипак, тај ритам већ је значио зачетак музике...

НЕКАД И САД — Најбоље је, чини се, одзвањало кестеново дрво. Тако су настале кастањете — и дан-данас омиљени шпански народни инструмент!

ДА ЗВЕЦКА И ЗВОНИ — У неким племенима и данас се врачеви, за извођење ритуалних плесова, опремају звончићима, нискама од шкољки, звечкама и чегртаљкама, као пре толико миленијума. Али, зар се звечке не користе и у оркестрима?

ЗВЕЧКА НАСУШНА — Колико су људи одувек волели звук звечке, говоре археолошки налази: тај древни инструмент пронађен је на Кавказу, у Африци, Америци, Европи... Стари Грци нису могли да замисле музику без звечке, коју су називали систрум, а волели су је и Римљани.

ЗА ОДМОР РАТНИКА — Још је примитивни ловац запазио да затегнута жица његовог убојитог лука може измамити пријатне звуке и — ето претече жичаних инструмената. По старој јапанској легенди, оваквом музиком са шест лукова, ловац — виртуоз очарао је богињу сунца и измамио је из пећине у коју се била повукла остављајући људе у мраку и тузи.

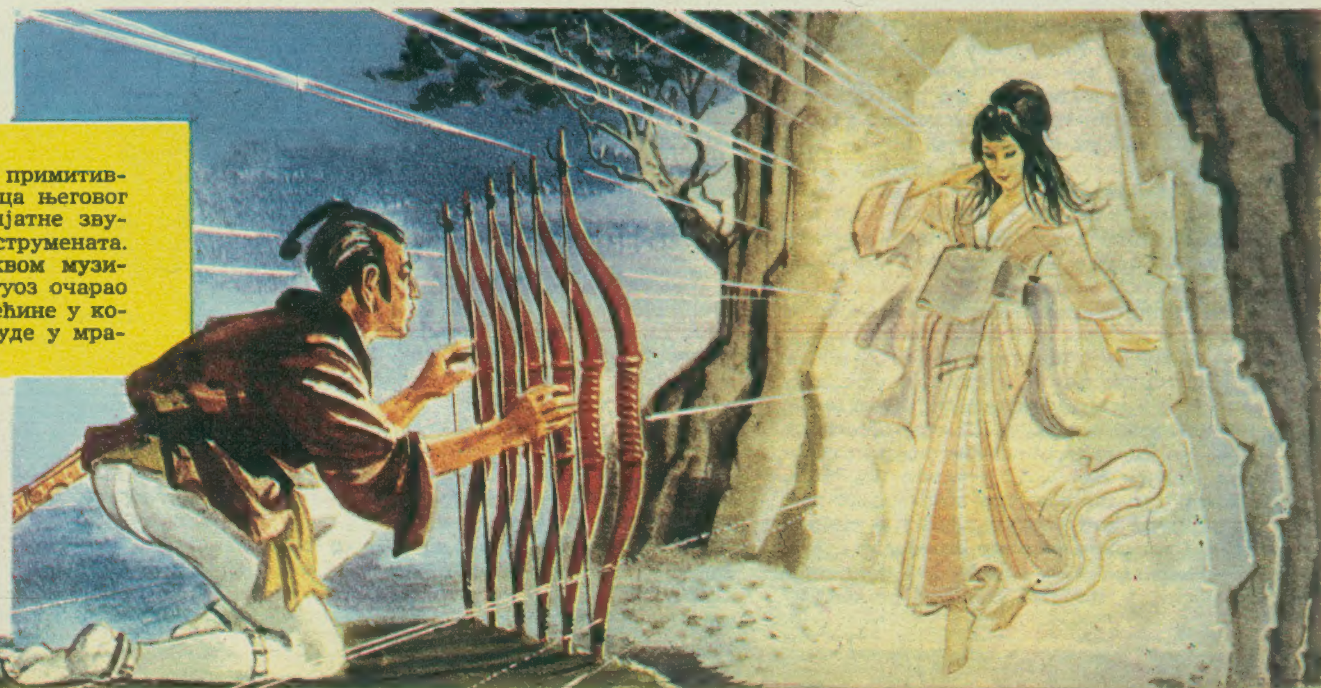

А МОЋ КОСКЕ

ЗВУК ИЗ КОСКЕ — Међу прве направљене музичке инструменте спада и претеча чегртаљке. Била је начињена од изрезбарене кости какве велике животиње, тако да се превлачењем дрвене палице добијао рески звук. Људи су, наиме, сматрали да „свирање“ у кост убијене животиње има велику магичну моћ.

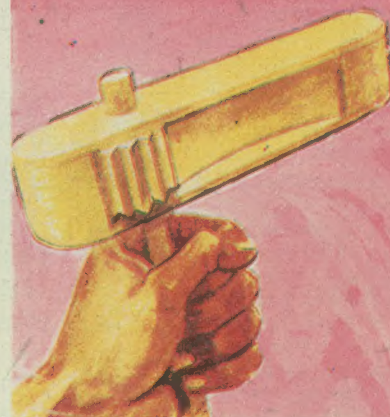

ЗА ФУДБАЛСКУ МУЗИКУ — Чегртаљке од бивоље кости и данас користе народни уметници у Латинској Америци. А оне дрвене — фудбалски навијачи на свим стадионима у свету... У средњем веку овај древни инструмент употребљавали су хришћански свештеници у црквама, у време Ускрса.

КЛАВИР КАМЕНОГ ДОБА — Да, постојао је! Начињен од низа камених плоча по којима се лупало — опет каменом, или дрветом. Доцније су коришћене издубљене камене плоче, тако да су се добијали различити тонови. У Кини је пронађено више оваквих „клавира“ који су се звали камени гонгови. Наравно, на њима се могло свирати само напољу... Значи, не по лошем времену...

ПРВЕ „ФЛАУТЕ“ — Праисторијски становници пећина откривених на тлу Шпаније, слободно су могли да уживају у музици и унутар својих домова: они су, изгледа, први на свету изумели „флауте“ од избушене кости. Обично су то биле птичије кости!

ЗА ПАНИЧАРЕ — Свиралу са више цевчица измислили су људи тек када су се настанили у равницама и припитомили стоку. Јер, пастири су морали нечим да прекрате дуг дан... По грчком миту, овакву је свиралу први имао бог паше и стоке, страшни Пан. Његово рутаво тело, као и јареће ноге и рогови задавали су људима паничан страх. Иако су у каснијим вековима дувачки инструменти достигли савршенство, пастири и данас радо свирају у свирале од дрвета и трске, баш као у Паново време.

ИЗ ДНЕВНИКА КАМИКАЗЕ

СУТРА ЋЕТЕ УМРЕТИ!

— ВИ СТЕ ПИЛОТИ ЗА СПЕЦИЈАЛНЕ ЗАДАТКЕ! ПОЛЕЋЕТЕ У ШЕСТ УЈУТРО. ЦИЉ НАПАДА: АМЕРИЧКИ РАТНИ БРОДОВИ У ПОДРУЧЈУ МИЈАГУИ — КРАТКО ЈЕ РЕКАО КОМАНДАНТ ОСАМНАЕСТОРИЦИ ПИЛОТА САМОУБИЦА. ЊИМА ЈЕ ОСТАЛО ДЕСЕТАК ЧАСОВА ЖИВОТА.

Драги моји родитељи, напуштам дефинитивно овај свет данас, 29. јуна 1945. године у седам часова. Сва моја осећања за вас прожета су бескрајном љубављу. Најтеже ми пада то што ће нестанком мог тела ишчезнути и та скромна нежност према вама. Али патриотске обавезе су јаче. Поздравите све оне који су ми били пријатељи и који су према мени били племенити... — Млади јапански пилот је желео да настави са писмом, али времена више није било. Успео је само да своју последњу поруку потпише и да стави датум — 28. јун 1945. у 22 часа. Своје последње писмо ставио је у једну кесу са праменом косе и изрезаним ноктима. Када га је затворио, схватио је да је све завршено.

Неколико часова пре тога командант Суенага је окупио групу од осамнаест пилота-самоубица. — **„Ево толико очекиваног тренутка! Ви сте пилоти за специјалне задатке. Полећете у 6 часова ујутро. Циљ напада — амерички ратни бродови у подручју Мијагуи, удаљеном око 500 км. Вођа патроле поручник Такаги. Не губите време. Настојте да се добро испавате. Сада идите...“** — завршио је свечаним гласом.

ШТА ЈЕ ТО СМРТ?

Пред њима је било још десетак часова живота. Риуији Нагацука је размишљао о протеклим годинама, детињству, школовању, рату. Питао се одакле долази неки страх који осећа упркос свему. Да ли се плаши физичког бола?

Последња ноћ у животу треба да прође као свака друга, као сан или предах, једнак ономе којем се обично препуштају ратни пилоти између два окршаја.

„29. јун, 4 часа ујутро. Устајемо. Пресвукао сам веш, а затим поређао на кревет униформу, шлем, наливперо, мач, ташну са последњим писмом и цедуљу на којој сам написао — Погинули капетан Риуији Нагацука. — Био сам поручник, али сам знао да ћу бити посмртно унапређен...

4 часа и 40 минута. Зора полако пробија. Доручковао сам последњи пут. Недостаје још сат и двадесет минута до полетања. Не, 80 минута, или 4800 секунди. Схватио сам да сада рачунам време у секундима; 4800 секунди чиниле су ми се дуже него 80 минута!“ — забележио је у свој дневник.

„У 5 часова и 30 минута стојимо испред столова покривених белим чаршавима. Чека нас 18 шоља чаја и флаша сакеа. Свако испија своју чашу. Церемонијал је брзо завршен. Све је обично, једноставно. Нема никаквог почасног испраћаја. Зашто тако брзо пролази време?“

Пред последње полетање

Командант им је у неколико речи пожелео „славну смрт за отаџбину“. Онда су се окренули у правцу царског двора и војнички поздравили. Спустили су се на колена да се помоле за живот цара. Затим се сваки окренуо једном око себе, док је помоћно особље певало неку стару и свечану песму. На крају, сваки се окренуо у правцу где му се налази родно место. Онда су попушили своју последњу цигарету.

Дневник је игром случаја имао и свој наставак... У њега је забележено:

„Авион поручника Такаги ја први се одлепио у 6 часова. Затим други, трећи... Већ је прошло педесет минута, летимо на висини од 2500 метара над морем, чији таласи личе на искежене животињске зубе. Мучи ме питање како ћу поднети тренутак удара који ће ме разнети! Одговарам себи да ће то трајати само један трен, можда десетинку секунда. Небо се смрачило. Тражимо непријатељске бродове. Не можемо да их видимо. Горива нестаје. Време одмиче брзо.

7 часова. Поручник Такаги ми нешто јавља. Немам радио-станицу и не разумем добро шта хоће. Одједном, његов авион, чини ми се, подрхтава, заостаје. Шта? Хоће да се врати? Не не, Такаги! Гнев избија из мене.“

МОЈА ДВА ЈА

Инстинкт и разум се сукобљавају.

Нагон урла: Није речено да ће бити немогуће открити америчке бродове!

Разум одговара: То ће бити некорисна и глупа смрт, боље се вратити у базу, па напасти други пут.

„Моја два ја и даље су у сукобу. Да ли да послушам Такагија, или да наставим са летом? Да ли би повратак био раван срамоти, издаји? У том тренутку угледах два авиона како се окрећу за вођом. Аутоматски, независно од моје воље, моје ножне и ручне команде следе њихове покрете и ја сам већ за њима. Има нас још неколико. Остали продужавају лет“.

Одмах после 8 часова на аеродрому се постројило дванаест пилота који су се вратили. Поручник Такаги је рапортирао команданту да су се вратили зато што због лоших временских услова нису могли пронаћи циљеве, па су сматрали да је то у таквој ситуацији најбоље решење.

— Погрешили сте. Вратите се у своје бараке — одговорио је командант хладним и оштрим речима од којих им се крв ледила у жилама.

Повратници су се надали да ће се вратити и они који су продужили са летом. То би било најбоље јер, овако, они ће бити хероји, а ови издајници. Међутим, њих је побеснело море примило у своја недра. Циљеве нису пронашли и у том су лутању истрошили и последње капи горива.

Испред групе пилота-самоубица, потиштених, изму чених стидом и грижом савести, пролазили су млади питомци, будући пилоти. Гледали су их погледима пуним презира. Позвани су ускоро да присуствују свечаном читању имена њихових шест другова који су испунили задатак — како је рекао командант — иако нису успели да пронађу циљеве, али су доказали да су били припремљени да умру.

Очекујући пресуду, Нагацука је забележио у свом дневнику: **„Дуго сам размишљао тих дана зашто су они изабрали да умру ни за шта? Можда су више волели да умру тако него да, када се врате, доживе онај дубоки бол који смо доживели ми, преживели. Не могавши да издрже апсурдност рата, можда су открили да смрт може бити ослобођење од тога...“**

Игром судбине, пилот-самоубица Риуији Нагацука није ставио тачку на свој дневник. Зато је и могао да исприча причу до краја. Његових 4615 другова то нису могли, јер су морали да прекину своје дневнике онда када се то од њих тражило.

А. Роси

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

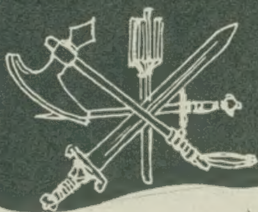

ОРДЕН ЗА ДРСКОГ ПОДНАРЕДНИКА

ОДМАХ ПО ДОЛАСКУ У НИШКИ ЛОГОР, ЗАРОБЉЕНИ АУСТРИЈСКИ ОФИЦИР УПОРНО ЈЕ ЗАХТЕВАО ДА ГА ПРИМИ КОМАНДАНТ КОМЕ ЈЕ ХТЕО НЕШТО ВАЖНО ДА САОПШТИ.

Била је средина децембра 1914. године.

Командант нишког заробљеничког логора скочио је као опарен кад је на вратима угледао подофицира и готово дрекнуо:

— Па, добро, Милутине, рекох ли ја да ме оставиш на миру и не пушташ никога!

— Знам, господине, рекли сте, ал' онај Аустријанац... досадан ко крља, хоће пошто-пото да Вас види! Каже да има нешто важно да Вам саопшти, Вама и ником другом! Не силази с врата стражарима. А није било ко: виши официр, заробили га наши на Космају, дотерали овамо с осталим заробљеницима и... ето! Не знам шта да радим с њим! — растегнуо је једнолично подофицир не хајући за командантову љутњу.

Средовечни командант, познат иначе као стрпљив, још више се ражестио држањем свог потчињеног. Хтео је да га најури, али се уздржао. Никако му није било јасно шта тај официр хоће од њега. Неколико пута је већ одбијао разговор с њим, али он није попуштао. Наредио је подофициру Милутину да га доведе.

Нашавши се пред командантом логора, заробљеник је салутирао као да се налази пред претпостављеним у сопственој војсци.

У ИЗВИДНИЦИ

Напољу је вејао снег. Било је хладно, баш као и јутро 15. новембра, месец дана пре тога догађаја када је српску војску притискивала велика невоља. Тих дана, наиме, аустриске јединице силовито су надирале према Колубари. Наши су држали десну обалу решени да је бране по сваку цену. Командант сектора пуковник Милисав Лешјанин стално је слао извиднице преко реке.

Петнаестог новембра у извидницу су кренули резервни пешадијски поднаредник Богољуб Васиљевић, неколико редова и командир групе, наредник неки. Кренули и код села Великог Поља натрапали на непријатеља.

Изненадио се командир, али није хтео да узмакне. Пушкарање је трајало скоро пола часа, можда и више. Ко је могао да издржи налет толике силе! И управо кад је командир размишљао о повлачењу, метак га је погодио у груди. Тешко рањен наредник изгубио је свест. Поднаредник Богољуб је допузао до њега и продрмусао га.

— Нариедниче, шта се дог... — заустио је, али није довршио.

Обузела га је језа угледавши крваву руку којом је додирнуо командира. Наредник је тешко дисао. Богољуб поново погледа његову рану. Ала га је закачило, лецнуо се. Загњурио је лице у ону другу, неокрвављену руку. Данас он, сутра ја, прекосутра неко трећи, паде му на памет. А тако је лепо било у мом селу Баричу пре избијања рата... Обреновац близу, Београд близу, од ратарства се живело ... Зашто су Аустријанци дошли? У њему је нарастао бес измешан са мржњом.

Убрзо се прибрао и почео трезвеније да размишља. Аустријанци су жестоко наваљивали. Ради живота војника из извиднице и сопственог, требало се повући, закључио је — нареднику ионако нема спаса.

ПОНОВО ПРЕКО РЕКЕ

Чувши да је извидница оставила командира на бојишту, пуковник Лешјанин се разљутио.

Поднаредник је покушао да објасни како није било времена да се наредниково тело понесе и да би то стајало главе целу извидницу јер би је непријатељ сустигао. Али, ништа није вредело. Командант је наредио поднареднику Богољубу да се сместа врати на другу обалу и види шта је са командиром.

Натакнувши белу крпу, преговарачки знак, на пушку, Васиљевић је прегазио Колубару и кренуо према лугу где је остао да лежи рањени српски официр. Тамо га није нашао. Од једне сељанке сазнао је да су га Аустријанци отпремили у болницу у село Стублине. Похитао је назад. Није одмакао ни стотинак метара, кад се из оближњег шумарка зачуло оштро упозорење непријатељских војника да стане.

Стао је. Није се уплашио. Неколико Аустријанаца му је пришло и разоружало га. Ставили су му повез на очи и повели га. После доброг пешачења увели су га у неку зграду и скинули му повез. Бацио је поглед кроз прозор и препознао куће села Стублине.

Стајао је пред вишим официром који је седео на дрвеној клупи за столом.

Презриво је гледао поднаредника и цинично се смешкао.

БИЋЕТЕ У НИШУ, АЛИ ...

Поднаредник му је у мислима одвалио сочну псовку, онако по српски. Минути су пролазили. Нико ништа није говорио. Било је ту још неколико официра, подофицира, па два наоружана војника.

Тек по уласку млађег човека у аустријској униформи, који се поднареднику обратио на српском, Васиљевић је схватио да се чекало на тумача. У то време искористио је да смисли ваљано објашњење свог присуства на левој страни реке. Потрага за командиром извиднице не би за надменог аустријског вишег официра био прави разлог да се пређе река. Ко у рату иде да преговара због једног јединог човека, уз то наредника.

Преко тумача је рекао да је дошао да тражи прекид ватре како би се на обе стране покупили мртви и рањени и истог тренутка добио заједљив одговор вишег официра:

— Пустите мртве, спасавајте се ви живи, јер ћемо за пет дана бити у Нишу! Чујем да је тамо ваша влада, па да јој дођемо у госте!

У поднареднику нешто пуче. Тај циничан осмех, то ругање његовој маленој земљи... Чинило се да му је сваки дамар заиграо.

— Бићете у Нишу, али као заробљеник! — скресао је официру у лице не трепнувши.

Официр пребледе. Шаке му се скупише. Скочио је. Зар тај сељак њему тако? Ипак, војничка част надвладала је бес; знајући да све војске света поштују преговарача, дозволио је да се поднаредник Богољуб врати својима.

Игром случаја, аустријски виши официр је после месец дана заиста допао ропства и послан у нишки логор. Чим је стигао, тражио је да га прими командант. Када му се најзад изишло у сусрет, описао је понашање поднаредника Богољуба и предложио да му се додели орден због храброг држања пред противником. Истина, није му знао име, али по опису времена и места догађаја српска команда је лако сазнала о коме се ради. Случај је проверен и резервни пешадијски поднаредник Богољуб Васиљевић одликован је Карађорђевом звездом с мачевима — на предлог непријатеља!

М. Тодоровић

ДИЈАМАНТИ ПЕЧЕНИ У РЕРНИ

По начину на који је »олакшао« касу једне богате компаније, Анри Лемоан је ушао у анале криминалистике као један од најгенијалнијих лопова у историји.

СЛИКА СА СУЂЕЊА: ЛЕМОАН (ПРВИ СЛЕВА) ИЗАЗВАО ЈЕ НЕСКРИВЕНЕ СИМПАТИЈЕ ЈАВНОСТИ ЗБОГ СВОЈЕ ДОВИТЉИВОСТИ; СЕР ВЕРНЕР ЈЕ ДЕСНО, НАСЛОЊЕН НА ОГРАДУ.

Једне јануарске вечери 1905. године у отмену јувелирску радњу Хенрија Фелденхајмера, која се налазила у лондонском Ситију, ушао је млађи посетилац. Ставио је пред јувелира неколико крупних дијаманата и замолио га да их процени.

После пажљивог испитивања, зналачко око Хенрија Фелденхајмера одушевљено је засветлуцало. Погледа је посетиоца и рекао:

— Ови дијаманти су савршени... Апсолутно савршени!

— Свако би се преварио зар не? — одговори посетилац задовољно. Јувелир се изненади:

— Зар мислите да су лажни?

— У то сам више него сигуран... пошто су настали у мојој лабораторији! — гласио је одговор непознатог посетиоца по чијем се нагласку без двоумљења могло закључити да је Француз. Објаснио је Фелденхајмеру да је он хемичар из Париза Анри Лемоан и да је успео да пронађе начин како да из обичног угљена добије — праве дијаманте, ове које је донео на експертизу. У Лондон је дошао како би некога заинтересовао за свој рад и тако обезбедио средства за даља истраживања.

Уздрмао акционаре

Анри Лемоан није био неки „наивни научник", судећи по томе што је потегао преко Ламанша да би се обратио баш Фелденхајмеру.Златар је припадао групи акционара који су у то време држали монопол над рудницима дијаманата у Јужној Африци. Дакле, био је живо заинтересован да се не догоди баш ово: да неко успе у производњи савршених вештачких дијаманата и тиме обори вредност правих. То би значило крах компаније чије је акције држао и која се звала Ди Биерз.

Зато је јувелир замолио хемичара да његово драго камење поново поднесе на увид председнику Ди Биерза сер Џулиусу Вернеру, како би се са њим договорио о даљој сарадњи. Лемоан није имао ништа против.

Укратко: угледни и пребогати сер Вернер био је згранут баш као и сам јувелир када је чуо о чему је реч. Хитно је сазвао састанак управе компаније и одлучио је да се акционари пре свега на лицу места увере у истинитост Лемоанових речи. То је значило да лично присуствују процесу добијања вештачких дијаманата

Једини који је од почетка на целу ствар гледао сумњичавим очима био је управник Ди Биерза Франсис Оутс. Наравно, он се баш због своје неверице први сагласио да крене у Париз, до Лемоанове лабораторије. Сам хемичар био је вољан да им покаже свој генијални проналазак...

Неодевени домаћин

Већ неколико дана после овог разговора, сер Џулиус Вернер, у пратњи Фелденхајмера, Оутса и двојице компанијиних финансијера Бајта и Џексона, корачао је париским булеваром Сен Мишел, на левој обали Сене. Ова отмена и угледна господа била су малчице изненађена када су се коначно нашла пред зградом у којој је становао хемичар — а она није изгледала баш „репрезентативно". Још мање је то било узано и прљаво степениште којим су се упутили горе, застајући на сваком спрату и тражећи Лемоаново име.

Становао је на мансарди. Прилично боемски за једног научника, можда су помислила лондонска господа. Сер Џулиус се умало стровалио од запрепашћења када им је њихов домаћин отворио врата — неодевен! Али, Лемоан им је одмах објаснио да је то стога што жели да их увери како ништа не крије, рецимо, у рукаву.

Лемоанова мансарда била је једном црвеном завесом подељена на два дела: иза завесе, на дрвеном сточићу, налазиле су се разне епрувете, реторте, шпатиле и остали лабораторијски прибор. Поред тога, Лемоан је имао једну четвртасту и невелику пећ од цигала повезану са динамо-машином која је омогућавала, како је објаснио, довољну количину енергије да се пећ загреје до 2 хиљаде степени. То је била температура за „печење" дијаманата...

Лемоан је у једној посуди замешао некакву масу од глине, угљена и још неких састојака за које је рекао да представљају његову тајну. Ставио је то све у пећ и укључио је. После пола сата, штипаљком је извадио посудицу у којој је све било усијано, па када се мало прохладила тако да је она маса унутра добила црну боју, процарао је дрвеним шпатулом и из црног праха указао се — крупан, блистав дијамант.

Акционари су били задивљени, осим Оутса који је затражио да се процес понови. Без трунке противљења, Лемоан је, расположен, поново приступио процесу. Чак је замолио сваког понаособ да у припремљену масу за дијаманте забоду прст и увере се да у њој, пре стављања у пећ, нема никаквог другог предмета. Следећи, новопечени камен био је лепши од претходног!

Сада су се акционари нашли на правој муци. Јер, уколико су желели да Компанија не крахира, морали би на сваки начин спречити овог чудака да даље пече дијаманте у својој рерни, а поготово да рецепт прода неком другом. Понудили су му 10 хиљада фунти уз замену за формулу. Хемичар је на то пристао али уз неке услове. Јер, он је имао много далекосежнији план. Најпре, захтевао је да се формула коју ће он написати, у запечаћеном коверту, депонује у некој банци коју одаберу акционари и да се не отвара пре његове смрти. Затим, тражио је да се у Јужној Африци, у близини рудника, подигне фабрика за индустријско добијање дијаманата по његовом рецепту.

Ово се допало свима осим сумњичавом Оутсу. Али, уговор је потписан. Коверат са формулом поверен је лондонској банци „Смит Лтд."

Поред оних 10 хиљада колико је „коштала" формула у коверту, Лемоан је добио од Ди Биеза аконтацију на цео милион франака како би у јужноафричком месту Аржелије купио земљиште и организовао градилиште!

Шта се крило у коверту?

Убрзо су на адресу сер Вернера пристигли и први исечци из јужноафричке штампе са фотографијама „будуће термоцентрале". Акционари су задовољно трљали руке на разборитост њиховог хемичара који, ето, новинарима није унапред одао тајну о правој намени те грађње...

Међутим, Оутс је и даље сумњао. Наговорио је сер Вернера да отпутују у Јужну Африку и сами се увере како напредује градња.

Тако се обелоданила права истина: слике у новинама заиста су представљале термоцентралу! Од Лемона — ни трага ни гласа!

Клупко које су даље одмотавали акционари Ди Биерза било је за њих још поразније. У француској полицији умало се нису смејали њиховој лаковерности, јер Лемоан — мада син француског конзула у Трсту — био је познати и већ осуђивани варалица. Нарочито је волео да користи — мађионичарско знање! Ово му је било последње и најкрупније дело, јер је „дигао" одиста астрономску своту!

Прескочићемо неке догађаје и рећи само још то да је Лемоан паре Ди Биерза задржао, пошто их је „поклонио" супрузи, а затим се „развео". Она је, наравно, нестала, а после одлежаних пет година (јер је ухваћен) и он јој се придружио... У оном запечаћеном коверту, коју је сер Вернер лично отворио кршећи уговор, писало је:

„Веома је тешко направити дијамант. Ипак, можете покушати кристализацијом угља на високој температури и при великом притиску".

Сер Вернер ипак није добио инфаркт. О Лемоану се никада више ништа није чуло ни сазнало!

М. К.

ХРВАТСКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ

ЉУБАВ ЗА РАСКОШНО И

Када је на бечкој лутрији добио баснословну своту, трговац Кристифор Станковић одлучио је да подигне у Загребу здање, за то време сасвим нове намене. Он је 1834. године, на југозападном делу данашњег Радићевог трга и Ћирилометодске улице, саградио прву позоришну зграду у Загребу.

Али, још приликом оснивања сталне хрватске опере 1870, показало се да дотадашња зграда није подесна за веће сценске подухвате. Најзад, 1881. Хрватски сабор доноси закон о градњи нове позоришне зграде, а пет година касније Загребачко градско заступство одлучује да уступи земљиште на тадашњем Свеучилишном тргу, данас Трг маршала Тита.

Уговор о пројектовању склопљен је са аустријском фирмом „Хелмер и Фелнер", а 6. априла 1894. бан Куен Хедервари саопштио је Градском поглаварству одлуку о градњи нове позоришне зграде. Следећег месеца, две стотине радника почело је копање темеља, а већ 14. октобра 1895, аустроугарски цар и краљ Фрањо Јосип I ударио је сребрним чекићем у завршни средишњи камен на балконској згради изнад главног улаза и прогласио позориште отвореним.

Тако је почео богат живот једног од најлепших храмова позоришта и музике. Трудио се да испуни замисли првог интенданта (управника) Стјепана Милетића (1868—1908), књижевника и реформатора хрватског позоришта, који је у књизи „Хрватско глумиште" записао:

„Казалишној умјетности треба на дасве љубави, љубави умјетничке и љубави дјелотворне. За њу је љубав, што и сунце за биљку. Љубав одозго од владиних кругова и љубав одоздо од општинства!

И још једно! Глумишни свијет не подноси бирократске управе. Умјетност тражи увијек само умјетника да јој буде врховним свећеником!"

Текст: И. Лончар
Снимци: Н. Стевановић

ПОД ЗАШТИТОМ УН — Велелепно здање Хрватског народног казалишта, данас једну од најрепрезентативнијих грађевина ове врсте у свету, пројектовали су Херман Хелмер (1849—1919) и Фердинанд Фелнер (1847—1916), аустријски архитекти. Њени пројектанти су код нас саградили позоришне зграде у Вараждину (1873) и Ријеци (1883), затим око педесет позоришта и концертних зграда од Будимпеште и Прага до Њујорка и Одесе, али само је здање ХНК остало непромењено од свог настанка! Због тога је ова грађевина — у споју стилова високе ренесансе, барока и рококоа — под специјалном заштитом Уједињених нација.

ОГЛЕДАЛА У ЗЛАТУ — Каква је била машта и вештина градитеља, колико се желело да раскош сједине са лепотом, показује и велики фоаје пред главном двораном. Рамови огледала су позлаћени, лустери такође, а целу просторију украшавају и бисте личности заслужних за развој и рад овог позоришта. Слике са алегоријским и фолклорним темама урадио је на таваници наш сликар Иван Тишов (1870—1928).

ЗА ВИЂЕНИЈЕ ГОСТЕ — Од мноштва просторија са разном наменом, од гардероба и бифеа до котларнице и одељења за ватрогасце, нарочито су занимљива два специјална салона — интендантова лођа и лођа за виђеније госте (на слици).

ЛУМИШТЕ

КАД РЕЧИ ЗВОНЕ — Овако се са сцене види гледалиште. Над 849 седишта ове величанствене дворане над носе се три богато украшене галерије, свечане ложе, позлаћени лустери и слике мајстора Александра Деметриуса Голца. Прва пред става која је одиграна на сам дан отварања била је „Слава умјетности", Стјепа на Милетића уз музику Ивана Зајца, а затим опера „Никола Шубић Зрињски" такође Ивана Зајца. Иначе, са сцене се и у крају сале чује шапат, а свака реч као да звони.

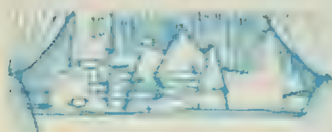

ГОЛЦ СЕ ПРОЧУО — Седам месеци пре отварања аустријски сликар Александер Деметриус Голц (1857—1944) започео је на таваници главне дворане рад на декоративним сликарским паноима и успео да до дана отварања алегоричне визије ислика тако добро да се тиме прочуо: од 1904. до 1907. године исти мајстор ради декорације и у познатом бечком Бургтеатру. Од пролећа 1967. до јесени 1969, кад је реновирано целокупно Хрватско народно казалиште, доведене су у првобитно стање и ове изузетне зидне сликарије.

ИЗА ЗАВЕСЕ — Сцена на којој су певали или глумили најпознатији уметници света, право је чудо технике. Један њен део може да се спушта или диже, а средина да се окреће. Захваљујући томе, изглед сцене могуће је изменити за свега неколико тренутака! Сценска техника снабдевена је скупоценом најсавременијом опремом. На те предности није могао да рачуна Бранко Гавела, велики редитељ и драматург, који је у ХНК остварио низ својих редитељских подухвата.

ЧЕТИРИ СИМБОЛА — Стјепан Милетић, први интендант ХНК, предложио је банској влади да се изради велики застор и да се тај посао повери сликару Влаху Буковцу уз награду од 6500 форинти. Предлог је прихваћен 27. јануара 1895, кад је утврђено да Буковац као мотив узме сан песника Ивана Гундулића о слављу народне лирике и драматике. Тако је настао први од четири велика и симболична застора над сценом ХНК — **Препород хрватске књижевности.** Други је, инспирисан битком на Сутјесци, рад сликара Фране Шимуновића и Камила Томпе, и зове се **Титов напријед.** Исти уметници дали су решење и за специјални метални застор. Овај четврти (на слици) **Anno Domini 1573,** дело је Крсте Хегедушића и представља сељачку буну Матије Гупца.

ОПАСНОСТ ПОСЛЕ КИШЕ

ЗЕЛЕНА ПУПАВКА ЗАВИ

АКО ЧОВЕК ИЗНЕНАДА ПОЧНЕ ЧУДНО ДА СЕ ПОНАША, ПРИЧА БЕЗ ВЕЗЕ, ХАЛУЦИНИРА, А ЗАТИМ СЕ ЖАЛИ НА БОЛОВЕ У СТОМАКУ И ГЛАВОБОЉУ, КАО И ПОЈАЧАНО ЛУЧЕЊЕ ПЉУВАЧКЕ — ТО ЈЕ ЗНАК ДА СЕ ОТРОВАО МУХАРОМ, ВРСТОМ ПЕЧУРКЕ КОЈА СЕ У НЕКИМ ДЕЛОВИМА АЗИЈЕ УПОТРЕБЉАВА КАО ДРОГА.

Шест лица је умрло после тровања гљивама, а исто толико се налази на лечењу на интерном одељењу Медицинског центра „Др Мустафа Мујбеговић" у Тузли. Несрећа се догодила 3. октобра, када се једна цела породица отровала, али нови пацијенти још долазе у болницу, па постоји бојазан да листа оболелих од ове својеврсне епидемије још није закључена. То је унело стрепњу међу људе који су, преплашени, чак престали да једу сва јела справљена од печурака, а купљена у продавницама. Можда се и међу њима налази понека залутала отровна печурка која приликом паковања није примећена?

Не треба се премишљати

Ако се печурке „скупљају" у самоуслутама или из конзерви, разлози за такву врсту страха не постоје. Али, свакако да треба посебну пажњу да обрате они људи који их траже по шумама, а при том немају довољно искуства. Јер, за сабирање и разликовање јестивих од отровних гљива неопходно је познавање њихове боје, величине, облика шешира, боје спора... Неки тврде да ће отровна печурка увек да промени боју, постаће сива или љубичаста када се расече оштрим ножем, али то није увек поуздано.

За скупљаче печурака важи основно правило: у недоумици да ли је та биљка отровна или не, треба је одмах бацити, а не то одлагати за касније или се премишљати. Брати треба само оне печурке за које се поуздано зна да су погодне за исхрану, првенствено на основу искуства.

Љутина или горчина печурке у устима, такође, не значе да је она смртоносна, већ само да нема добар укус, па према томе и није погодна за исхрану. Познато је, на пример, да најкако је она из скупине зелене пупавке, као и њене најближе „рођаке". Заједничка им је особина што нису нарочито упадљивих боја, немају опор мирис, ни ти карактеристичан укус, па човек и не примети када их је појео. Знаци тровања испољавају се већ после 12 часова или тек после 2 дана, а праћени су

ХРАНЉИВИ ДОДАТАК

Печурке се најчешће употребљавају у исхрани, као додатак јелима. Оне су цењена посластица од које се праве многи специјалитети а, уз јело спраљено од њих, не препоручује се узимање много течности, нарочито не алкохолних пића која, додуше, убрзавају варење масти, али зато ометају нормалну апсорпцију беланчевина.

Печурке су врло хранљиве: садрже велику количину витамина А, у виду каротина, B_1 и B_2, као и витамин Ц, нешто масти, шећера, безазотних материја, соли, целулозе и доста беланчевина. Тако 100 грама свежих вргања (Boletus Edulis) даје 34 калорије, док иста количина сасушених даје — 221 калорију.

отровније печурке нису ни горке, ни љуте, немају чак ни посебан укус или специфичан мирис.

Убија три човека

Најотровнија печурка која код нас расте, најчешће у лето и позну јесен, сваболовима у желуцу и хладним знојем. Ако се таквом човеку не пружи благовремена помоћ, он пада у кому, а смрт наступа у 55 одсто случајева, после 5 до 10 дана. Колико је ова печурка опасна показује податак да само од једне могу да се отрују три особе.

У неким деловима Азије мухара (Amanita muscaria) која расте и код нас, употребљава се као халуциногено средство, заправо, по пут дроге изазива код човека осећај нестварности, као и еуфорично расположење које веома подсећа на пијанство. Код човека отрованог овим печуркама лучење пљувачке је веома појачано, као и болови у стомаку. Међутим, тровање овом печурком нема већих последица, за разлику од њене „рођаке" пантеровке (Amanita panterina), која изазива смртност оболелих у 10 до 30 одсто случајева, а знаци тровања су узбуђеност, болови у стомаку и глави и на крају... дубока кома и смрт.

Још нису познати сви отрови који се налазе у лудари (Belextys satanus). После 2 до 4 часа болесник почне да повраћа, чак и тридесетак пута на сат, добије несносне болове у желуцу, као и главобољу, а непрестано га облива хладан зној. Ово тровање није опасно по живот, али опорављање траје око седам дана.

Доскоро се сматрало да Gyromitra esculenta, или печурка звана хрчак, није отровна, па се употребљавала за јело. Међутим, ако се поједе око 400 грама ове биљке, та количина је довољна да после 6-10 часова изазове јаку главобољу, слабост, безвољност... па смрт наступа у 10 до 30 одсто случајева, јер отрови успоравају рад срца и дисање.

Никако алкохол

Отрови у печуркама су различити, па зато и знаци тровања нису исти. Међутим, поражавајућа је чињеница да већина отрованих људи потражи лекарску помоћ тек после неколико дана, када је болест већ узела маха и када је касно да се помогне. Додуше, први симптоми су дијареја, мучнина и главобоља, али пошто отровне печурке углавном расту у јесен, када су временске прилике нестабилне, пре се посумња да је то назеб или грип, него тровање.

Ни период испољавања симптома није увек исти, некада протекне само двадесетак минута, 4 или 8 часова, а некада чак и више недеља. Познати су случајеви када се код човека симптоми тровања јављају тек после 2-3 недеље, јер је тада узео неко јако алкохолно пиће које је растворило већ постојеће отрове у његовој крви.

Тровање печуркама треба најозбиљније схватити, јер одређене материје из њих утичу на нервни систем, а некада потпуно могу да блокирају рад срца и других органа. Тада је смрт неминовна. Ипак, док лекар не дође или док се болесник не пребаци до најближе болнице, укућани могу да му помогну и спрече евентуалне трагичне последице. Неопходно је натерати отрованог да повраћа, додиром прста ресице у грлу, а треба му дати и да пије доста течности: млека и воде у коју је додато и мало соли. Такође, да би се црева испразнила, болеснику треба дати рицинусово уље или горку со, као и млевену пржену кафу која ће за себе везати отровне материје.

Пошто се после тровања печуркама болесник углавном жали на болове у стомаку и глави, препоручује се да му се на трбух стављају топле облоге, а ледене на чело, теме и дуж кичме. Ако пулс слаби, а откуцаји срца постају све спорији и једва чујни, најстроже је забрањено давање алкохола за стимулисање „пумпе живота" — већ га је неопходно терати да пије јаку кафу или чај.

Б. Јеремић

ПУДЕР ОД ПЕЧУРАКА

У неким афричким племенима споре појединих печурака, помешане са прахом млевеног пиринча, служе као пудер. Недавно је у Мађарској откопано тело једне жене, мумифицирано још у римско доба, која је у рукама држала малу пудријеру, такође напуњену једном врстом спора. Био је то доказ да се за овај козметички трик знало још у давна времена.

...ЈА У ЦРНО

ОТРОВНЕ ПЕЧУРКЕ

Лудара

Мухара

Бљувара

Пупавке

Кромпирача

ЈЕСТИВЕ ПЕЧУРКЕ

Вргањ

Шампињон

Сунчаница

Лисичарка

Грива

Смрчак

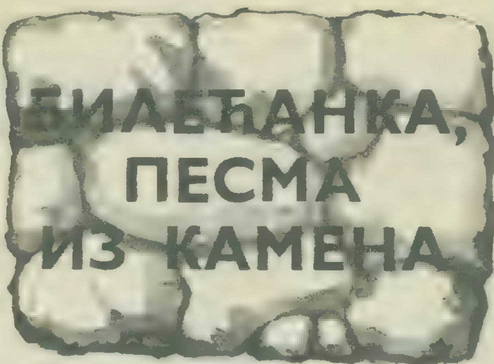

СРЕД ПУША

У саму зору, фебруара 1940. године, цељски комуниста Милан Апих је ухапшен. Али, полиција га није повела у затвор, као што је очекивао, већ на перон железничке станице...

Покладна забава! Бољу прилику за одржавање састанка у самом граду цељски комунисти нису ни могли да пожеле. Зато су се сви тог 6. фебруара 1940. године нашли у свечано украшеној сали Народног дома. Међу њима је био и тридесет четворогодишњи Милан Апих, члан Партије од 1932. године.

Поноћ је давно прошла кад су договорене све појединости о слању делегације која је од Драже Михаиловића, тада заповедника цељског гарнизона, а касније четничког команданта, требало да тражи да предузме енергичне мере у случају напада Хитлерове Немачке и да народу подели оружје. Уморан и болестан, Апих је међу првима кренуо кући.

ПОЛИЦИЈА!

У то време становао је у поткровљу у центру града. Само неколико минута пошто је изишао из Народног дома у којем је забава још била у пуном јеку, нашао се у њој. На брзину се умио, свукао и увукао у кревет. Али, тек што је заспао, зачуло се лупање на вратима.

— Ко је? — упитао је полугласно.

— Полиција!

У трену, Апих се расанио. Помислио је да, срећом, код себе нема ниједну забрањену књигу.

— Кога тражите? — упитао је стрепећи. Зар је могуће да су већ сазнали за тек одржани састанак?

— Отворите — тражио је нестрпљив глас.

Пре него што је послушао наређење, Апих се је дан тренутак колебао да ли да кроз прозор скочи на кров дрваре. Скок би, пошто се соба налазила у висини трећег спрата, био прилично ризичан. Било је боље одустати. Уосталом, помислио је, можда ће се све завршити обичним претресом.

Кад је отворио врата, полицајац и агент нису показивали ни најмању намеру да врше претрес. Агент чак није ни закорачио у собу. Само је пружио парче папира Апиху.

— Ово је за Вас! — рекао је.

Приневши га светлу, Апих је прочитао: „На основу уредбе 12а о примени и допуни Закона о заштити јавне безбедности и реда у држави, као место боравка одређује Вам се Билећа у Зетској бановини под надзором власти, због ремећења јавног реда и мира".

— Знате ли да је ова одлука противзаконита? — упитао је агента.

— Можете се жалити, али ... — равнодушно је одговорио овај.

— Али, шта?

— Али то не одлаже извршење — завршио је агент, а затим уз осмех додао **— Кренућете одмах са нама!**

РЕЖИМ У ШКРИПЦУ

Дан и по касније Милан Апих се са групом другова и другарица, ухапшених у разним градовима Словеније, нашао у некадашњој турској касарни у Билећи, преуређеној, по наређењу владе Цветковић-Мачек, у концентрациони логор.

У то време сви затвореници били су смештени у четири собе које су, зависно од тога ко је био у њима, носиле називе: „македонска", „словеначка", „српска" и „женска". И мада су жандари будно пазили да се не „помешају", Словенци су већ сутрадан по доласку сазнали да се у „српској" соби, између осталих, налазе Моша Пијаде, Лола Рибар, Тоша Вујасиновић и многи други револуционари.

Дани су, у мрачној и хладној касарни, текли споро и једнолично. Мада под непрестаном присмотром, логораши су их прекраћивали радом по кружоцима. Све време очекивали су да ће доћи до неких промена и да ће влада, под притиском народа, морати да попусти и укине логоре. А разлога за таква очекивања било је довољно.

Логораши су знали да је, захваљујући акцији билећких комуниста, свако, па и најудаљеније село у том делу Херцеговине, брзо сазнало ко се и због чега налази у логору. Зато их није изненадило кад су становници Билеће затражили од среског начелника да се логор укине. Сличан захтев упутили су и зетском бану у Цетиње. Захтев им, наравно, није усвојен, али је приморао владу да преузме нешто да пресели логор у неко друго место, у Автовац или Гацко, где би, по њеним прорачунима, отпор народа био слабији. Међутим, показало се да политичка ситуација ни тамо није баш много ишла на руку влади. За саме логораше то и није била нарочита утеха: знали су да ће режим учинити све како би

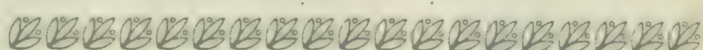

БИЛЕЋАНКА

Сред пушака, бајонета,
стража око нас,
тихо креће наша чета
кроз билећки крас.

Чује се одјек корака
по камењу херцеговском:
хеја хо! Хеја хо!

Далеко си, завичају,
ми прогнани смо,
прогнаше нас због злочина
што те љубимо.

(Рефрен)

Оста мајка без свог сина,
жена без друга,
пуста оста кућа њина,
горка судбина.

(Рефрен)

Већ у Сибир прогонили
браћу су некад,
ал' је дош'о крај тој сили,
где је тиран сад?

(Рефрен)

Кроз прогонство и стрпљење,
кроз тамнице мрак,
долази нам нови живот,
чујте му корак!

(Рефрен)

Скоро ће без бајонета
пут наш да води
маршират ће наша чета,
према слободи!

(Рефрен)

КА, БАЈОНЕТА...

их што више изоловао и тако спречио сваку њихову акцију.

СЛЕТЕЛА ЈЕ НА ПАПИР

У том ишчекивању примакао се и првомајски празник. Логораши су одлучили да га прославе, па су већ средином априла почели да припремају програм. Основали су и два хора, један у „словеначкој" и други у „српској" соби. Први је водио Милан Апих, а други Тоша Вујасиновић. Певало се без нота, пратње инструмената. Али, то логорашима није толико сметало колико то што су песме које су певали биле свима већ добро познате. Тако су затвореници из собе у којој се налазио Апих дошли на идеју да свако покуша да састави песму која би говорила о њима самима, логорашима у Билећи.

Неколико дана касније испоставило се да је само Апих сковао песму. Готово да су му истргли из руку папир на којем је записао. Свима се допала. И пошто су је сви заједно мало дотерали, назвали су је „Билећанка". Затим су пожурили да је покажу другови у „српској" соби.

Текст је први узео Моша Пијаде. Читао га је полако и пажљиво. Кад је завршио, погледао је преко наочара Апиха и осмехнуо му се.

— Вратићу ти га ујутру — рекао је пре него што су им жандари наредили да се раздвоје.

Рано следећег јутра Моша је сам потражио Апиха и пружио му српски превод његове „Билећанке". Направио га је Тоша.

— Је ли добар? — упитао је.

— Добар, бољи од оригинала — одговорио је Апих.

— Добра је то песма, одјекнуће! — закључио је Моша на крају.

— Како си је написао? Одакле ти мелодија — питали су Апиха који је у међувремену и музику „измислио".

— Не знам, ето тако, слетела ми је сама на папир — објашњавао је збуњено. — **А музика, па настала је из бата наших корака по тврдом херцеговачком камену. Усталом, ја ту нисам урадио ништа нарочито: песму је родила средина у којој смо, пушке и бајонети стражара око нас.**

ПРОТИВ ЗЛА

Првог маја у зору, цела соба је била на ногама. Сви су се окупили на средину и саслушали предавање друга Перка о значају међународног радничког празника. А онда је на реду била „Интернационала". За њом стихови које је требало да одрецитује рудар Зепл Умек. Тако је створена права атмосфера за певање „Билећанке".

Гледајући текст који су претходног дана умножили, чланови хора сложно су запевали. У почетку, остали су прихватали само рефрен, а онда стихови као да су их понели: песма је нарастала, пробијала се кроз зидове, врата, прозоре. Плавила ходнике и двориште старе касарне. Исказивала је сав протест логораша против зла које их је снашло, њихов гнев и неуништиву веру у победу.

„Билећанком" је првомајска прослава и завршена. Нико више није ни помишљао на остале тачке програма. Све што је требало рећи, рекла је ова песма, настала ту, међу њима. Касније, током народноослободилачке борбе, она ће се небројено пута огласити по горама, на партизанским приредбама...

Аутор „Билећанке" Милан Апих пуштен је из логора 25. октобра. Само недељу дана касније логор је потпуно растурен.

О. Вукадиновић

КАД ЈЕ СЕСТРА ИЗДАЈНИК

У давно доба легије Римског Царства заузеле су крапинско подручје. Тамо је тада живело једно словенско племе чији се кнез звао Хрват. Врло брзо по доласку Римљана старац је умро, а наследили су га синови Чех, Лех и Мех. Били су млади и снажни па су одлучили да дигну устанак против римског завојевача.

Одмах су, поред тврђаве у Крапини, почели да граде још два утврђења. Једно је подигнуто на Јосиповцу, а друго на брду Шабац. Нису се заваравали, знали су да су Римљани јачи, па је због тога устанак морао да буде врло добро припремљен. Заверу су држали у строгој тајности. А ноћу, од тврђаве до тврђаве на брзину би пребацивали танки од коже направљен мост којим би један другом одлазили на тајне састанке.

За то време, међутим, Вилина, њихова сестра, заљубила су у римског војсковођу и с њим проводила сваки дан. Једне вечери, обузета љубавним жаром, заборавила је да је сестра Чеха, Леха и Меха и Римљанину открила њихову тајну. Није ни слутила да је тиме упропастила планове своје браће који су се надали да ће своје племе устанком ослободити од римског ропства. Разјарена браћа нису оклевала - убила су римског војсковођу, а Вилина је успела да побегне. Одлучили су да је нађу и казне за оно што је учинила.

Време је пролазило. Вилина се скривала у шпиљи где су живеле и њене имењакиње виле, а која се данас зове Вилине јаме. Водећи лагодан живот, брзо је заборавила на неправду коју је нанела свом племену. Али зато браћа нису престајала да је траже.

Једног сунчаног дана, када су се младићи враћали из лова, пут их је довео до шпиље. Тада су је угледали! Лепу попут богиње! Младу! Али њена младост није их поколебала. Ухватили су је и одвели у Крапину и за казну зазидали у торањ тврђаве.

Али, ни Римљани нису заборавили убиство војсковође. Искористивши одсутност Чеха, Леха и Меха, покорили су побуњено племе. А кад су се браћа вратила, видела су да за свој народ не могу више ништа да учине. Одлучили су да напусте тај крај. Отишли су на север и тамо основали три словенске државе: Чех — Чешку, Лех — Пољску и Мех — Русију.

Данас на ову легенду подсећа сувенир — триликум. То је троделна посуда направљена од три спојена врча, од којих сваки носи име једног од браће.

В. Глик

МИНИ-КВИЗ

1. Менует је...
2. Какви су то назални или носни гласови?
3. Шта је остракизам?
4. Палагружа је...
5. Ко је био Пигмалион?

ОДГОВОРИ:

1. Стара француска игра удвоје, у 3/4 такту која се играла у 18. веку, 2. Они гласови при чијем изговору ваздушна струја излази и кроз нос. У нашем језику то су гласови „м", и „н". 3. У старој Хелади гласање црепићима да би се одлучило о прогонству неког човека на 5 или 10 година. 4. Група мањих ненасељених острва у средњем делу Јадранског мора, око 70 километара јужно од Виса. До краја другог светског рата припадале су Италији, а од тада су у саставу територије наше земље. 5. У хеленској митологији краљ острва Кипра који је од слонове кости израдио девојку и у њу се заљубио... Према миту, на његову молбу Афродита је оживела девојку, па се Пигмалион њоме и оженио.

BABALU стрип

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

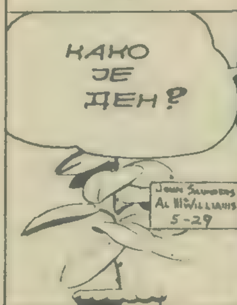

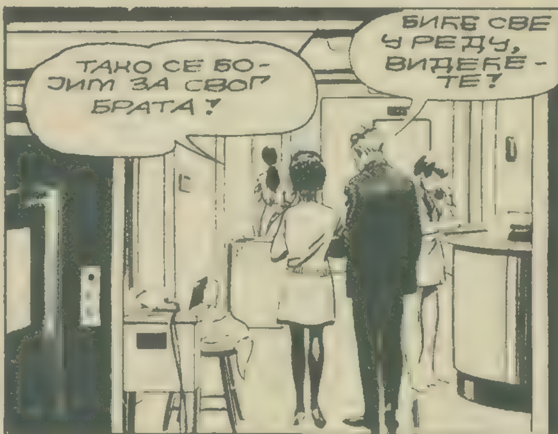

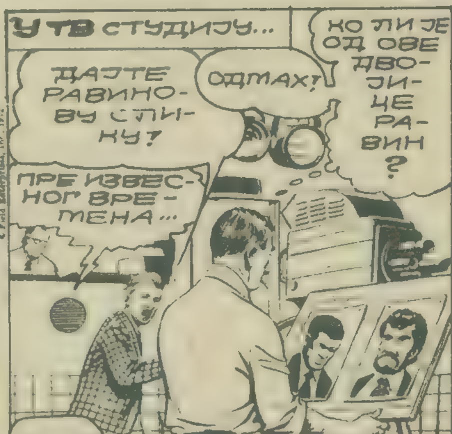

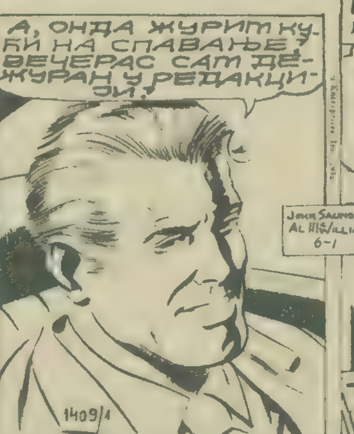

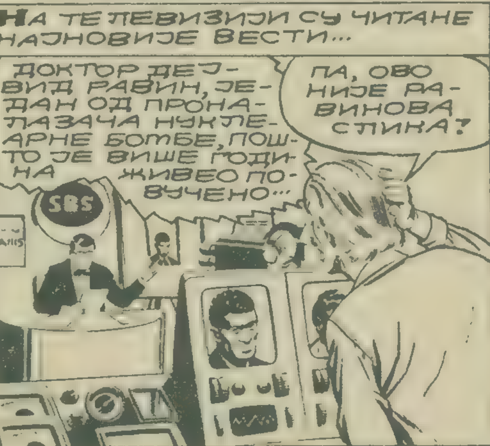

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

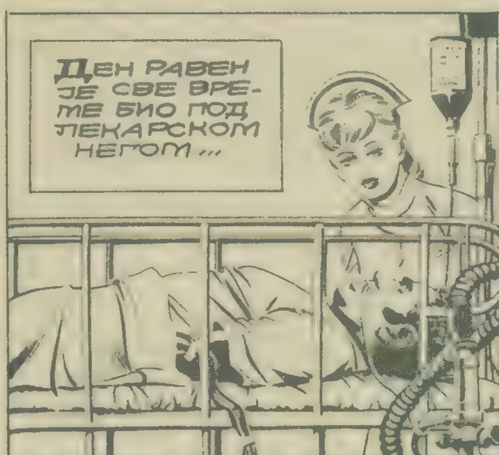

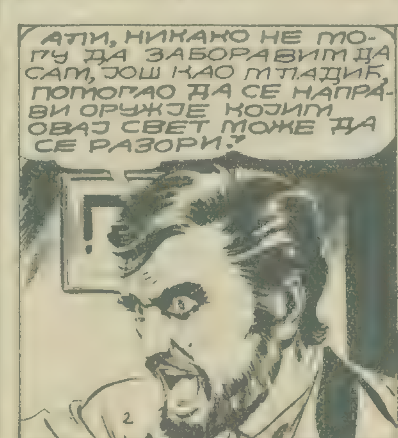

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

Црни РЕПОРТЕР: КОБНА ЗАМЕНА

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

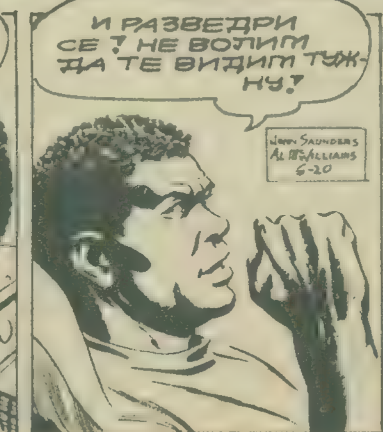

Црни РЕПОРТЕР: КОБНА ЗАМЕНА

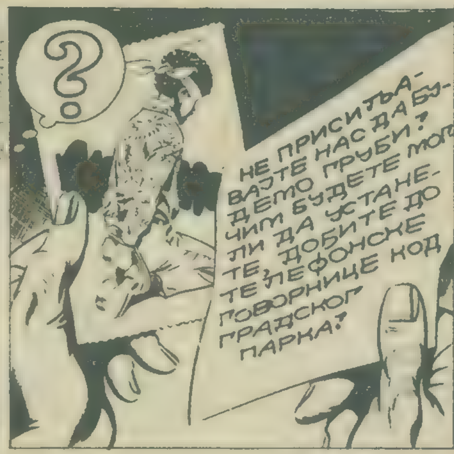

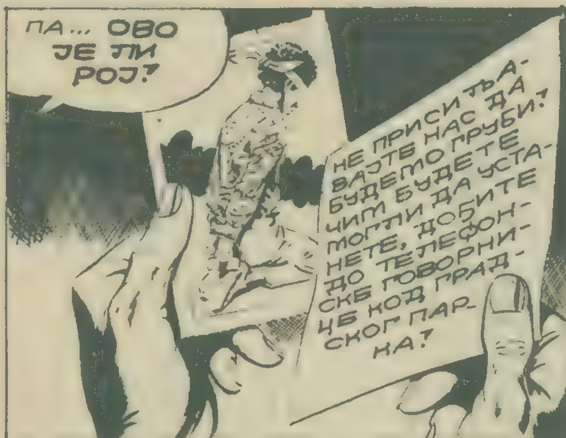

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

Црни РЕПОРТЕР: КОБНА ЗАМЕНА

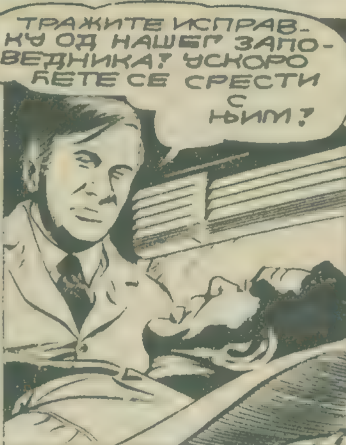

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

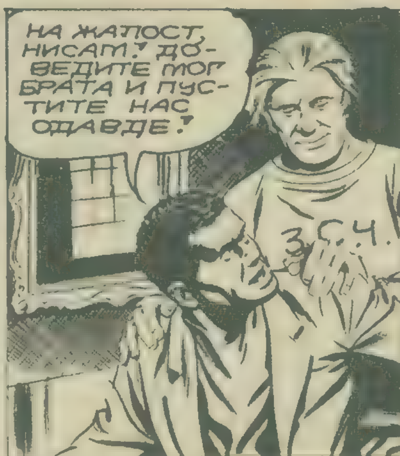

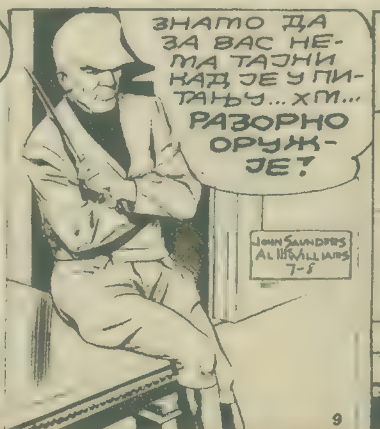

Црни РЕПОРТЕР: КОБНА ЗАМЕНА

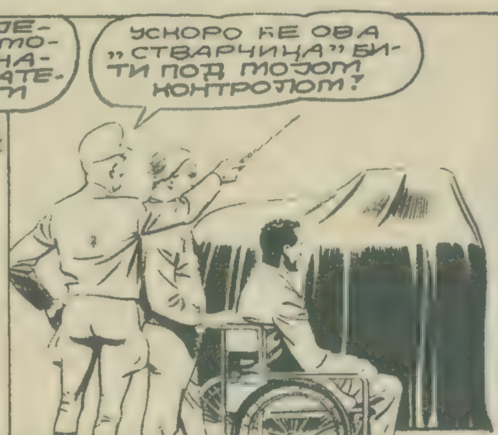

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

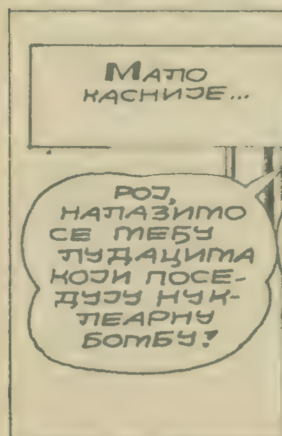

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

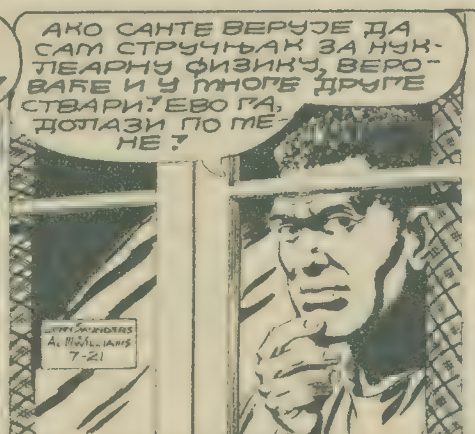

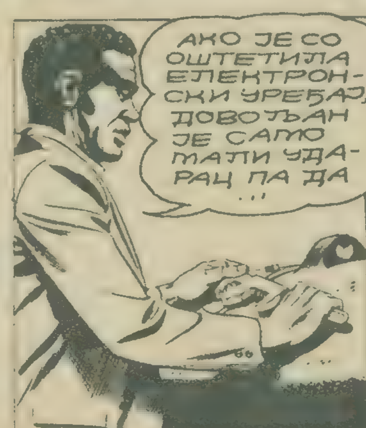

Црни РЕПОРТЕР: КОБНА ЗАМЕНА

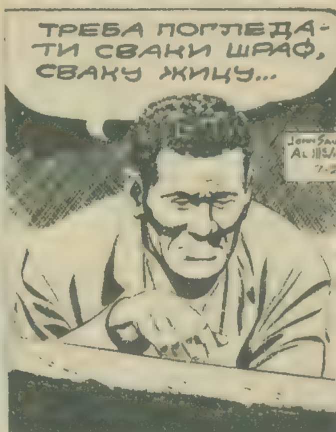

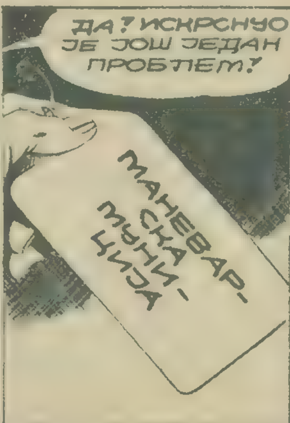

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

Црни репортер: КОБНА ЗАМЕНА

САМО ДА ПОВЕЖЕМ ЈОШ ЈЕДНУ ЖИЧИЦУ И БОМБА ЈЕ СПРЕМНА!

САДА ЋЕТЕ ЧУТИ ЈЕДНО КЛИК!

НЕЋЕ ВАЉДА!

?

НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ! ШТА ЗНАЧИ ТАЈ ЗВУК?

БЗЗЗЗЗЗ!

БОМБА ЋЕ ЕКСПЛОДИРАТИ!

СПАСАВАЈТЕ СЕ! ЕВАКУИШИТЕ БАЗУ!

БОМБА ЋЕ ЕКСПЛОДИРАТИ!

ДЕНЕ, А МИ?

НЕ БОЈ СЕ, БРАТЕ! СЛУШАЈ САМО ОВАЈ ЗВУК!

БЗЗЗЗЗ

ГЛЕДАЈ ИХ, ДЕНЕ! БЕЖЕ У СВИМ ПРАВЦИМА!

РЕКАО САМ ТИ ВЕЋ ДА ЈЕ САНТЕ КУКАВИЦА!

ДЕН ЈЕ ОДМАХ ТЕЛЕФОНИРАО ПОЛИЦИЈИ...

ЗА МЕНЕ СУ ОНИ ГРУПА ЛУДАКА!

САНТЕ И ЊЕГОВА ДРУЖИНА СУ ВЕЋ БИЛИ НА НАШОЈ ЛИСТИ СУМЊИВИХ!

16

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

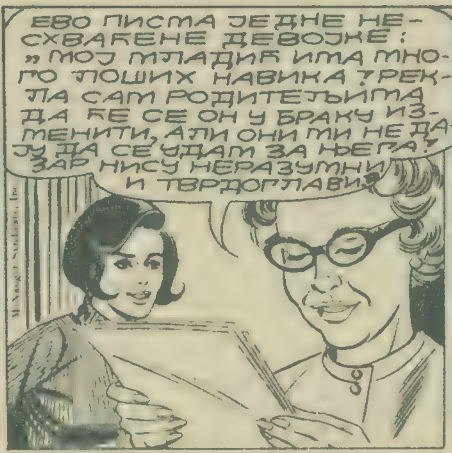

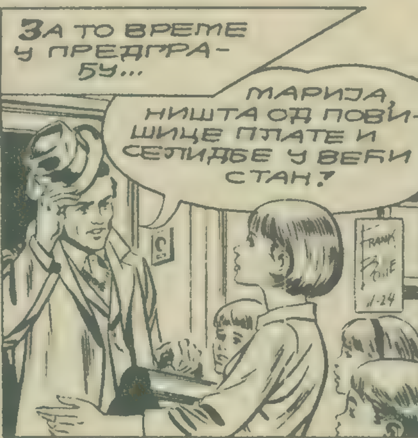

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

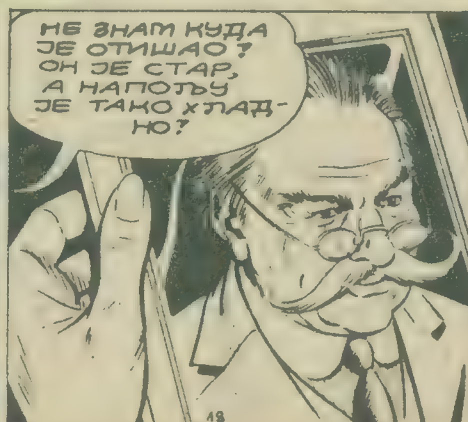

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

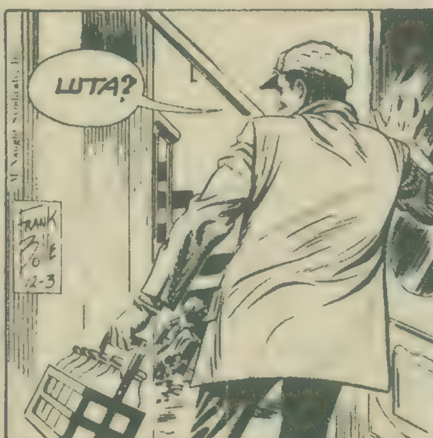

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

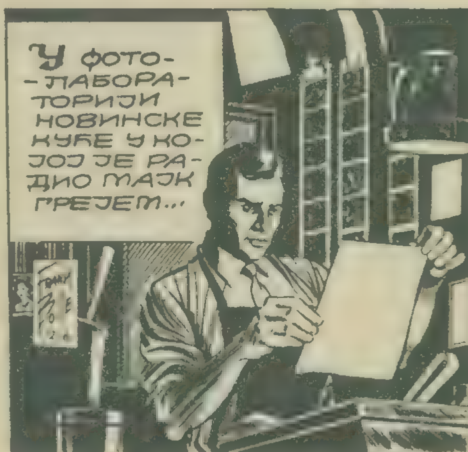

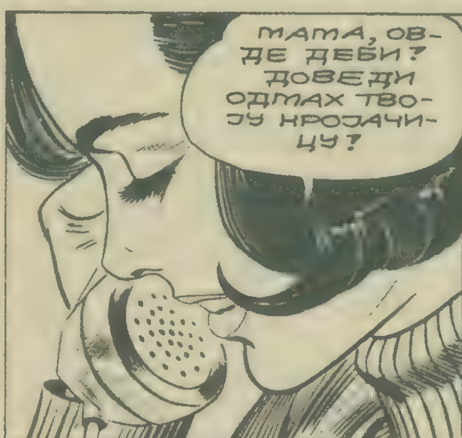

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

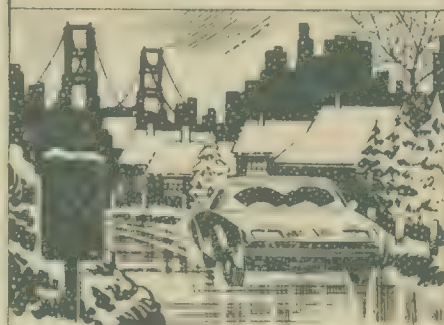

ПОД МАСКОМ ДЕДА МРАЗА

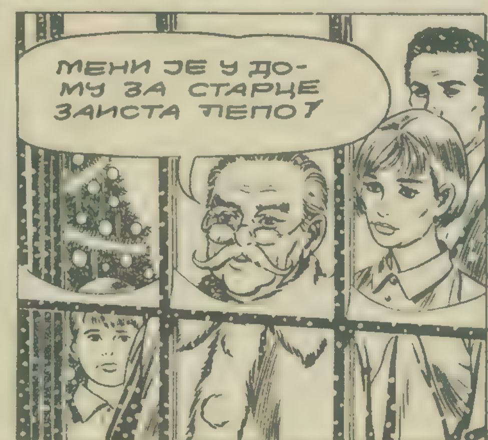

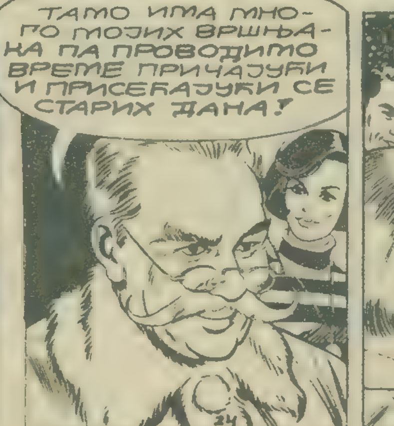

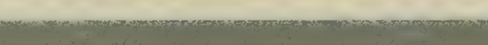

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **рип кирби**

ПОПАЈ
By BUD SAGENDORF

ОПЕТ ПОПАЈ КАСНИ НА САСТАНАК!
ГЛАВУ БИХ ДАЛА ДА ЈЕ СТАО КРАЈ НЕКЕ БАШТЕ И ГЛЕДА КАКО СПАНАЋ РАСТЕ!

ЕНО ГА! ШТА ЛИ ТО РАДИ ПЕРИ!

?
?
?
НЕ! НЕЋУ!
НИШТА МУ ЈА НИСАМ УРАДИО!
НЕ!

НЕ!
ЈЕ Л' ОН ТО ЉУТ НА ДРВО?
ЈОК!

ПРЕСТАНИ ДА МИСЛИШ!
ДА НИЈЕ ШЕНУО?
НИЈЕ!

ПОКУШАВА ДА ПОСТАВИ НОВ ЛИЧНИ РЕКОРД!

НЕ МОГУ ДА ИЗДРЖИМ!
ПОКУШАВА ДА ИЗДРЖИ ДВАДЕСЕТ ЧЕТИРИ ЧАСА БЕЗ ПЉЕСКАВИЦЕ... И ОСТАЛО МУ ЈЕ ЈОШ САМО ДВАДЕСЕТ ТРИ ЧАСА ПАТЊЕ!
BUD SAGENDORF

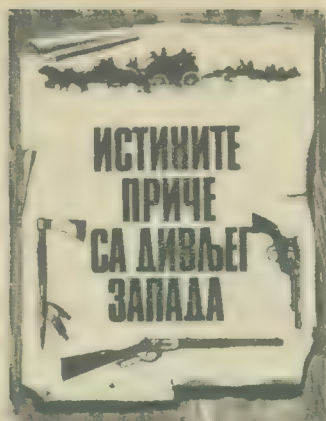

ОСВЕТА ВАЈАТА ЕРПА

У ЛОВ НА УБИЦЕ МОРГАНА ЕРПА КРЕНУО ЈЕ НАЈСТРАШНИЈИ РЕВОЛВЕРАШКИ СЕКСТЕТ КОЈИ СЕ ИКАДА ПОЈАВИО НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ.

У обрачуну код ОК Корала, најчувенијем револверашком окршају у историји Америке, сукобила су се 26. октобра 1881. године браћа Вајат, Морган и Вирџил Ерп и њихов пријатељ, туберкулозна пијаница, коцкар и револвераш Док Холидеј с власницима једног салуна у Томбстоуну, Ајком и Билијем Клентоном и каубојима-стококрадицама у њиховој служби — браћом Томом и Френком Мек Лори и Билијем Клеборном.

Кад се барутни дим разишао, у црвеној прашини ОК Корала лежали су мртви Били Клентон и браћа Мек Лори, а Ајк Клентон и Били Клеборн су побегли с мегдана. На победничкој страни био је рањен једино Вирџил Ерп: један метак му је поломио лево раме, а други му откинуо парче меса с врата.

Два месеца касније, 28. децембра, Вирџил Ерп, који се тек опоравио од рана, изишао је пред поноћ из салуна „Оријентал" и кренуо низ Пету улицу. У часу кад се његова силуета јасно оцртавала у светлу „Игл Бруери Салуна", плануло је, узастопце, пет хитаца. С повећом количином сачме у левом боку и левој бутини, Вирџил се опружио по дрвеном тротоару.

Вајат Ерп је истрчао из „Оријентала" и клекао поред брата.

— Удесили су ме! — простењао је Вирџил и онесвестио се.

Ране је преживео, али је до краја живота храмао на леву ногу.

Сутрадан, Вајат Ерп је чуо од неких каубоја да су претходног дана увече, на улазу у Томбстоун, срели Ајка Клентона и његове револвераше Френка Стилвела, Хенка Свилинга и Џонија Ринга. Отишао је у канцеларију покрајинског шерифа Џона Бијена.

— Знам ко је пуцао на Вирџила! — рекао му је. — **Ајк Клентон и његови плаћеници, а један од њих је и твој бивши помоћник Стилвел! Подигни потеру!**

— Докажи да су пуцали Ајк и његови људи! — слеже раменима, уз подругљив осмех, Џон Бијен. — **Оптужујеш Ајка зато што с њим имаш старе рачуне!**

— А ти га браниш зато што си с њим одувек дувао у исту тикву! — Вајатове сиве очи су гладно блистале. — **Сам ћу се побринути за њих! А ти, Џоне Бијене, одсад ми се склањај с пута!**

Ово нећу преживети!

Три месеца касније, једне мартовске вечери 1882. године, Морган Ерп је у сали „Кембел и Хач" играо билијар с Бобом Хачом. Вајат је, с цигаретом у зубима, стајао са стране и посматрао игру.

У једном тренутку, кад се Морган нагнуо преко стола, одјекнуо је хитац. Стакло на прозору се распршило и тане је Моргану прострелило кичму.

Други метак се зарио у таваницу изнад Вајатове главе.

Морган је, лежећи на поду с главом у Вајатовом крилу, прошапутао:

— Крај! Ово нећу преживети!

Тренутак касније је издахнуо. Вајат је мртвог брата однео у Вирџилову кућу.

— Позови пријатеље, Вирџиле! — рекао је мрачно кад је Моргана положио на кревет. — **Вратићу се до сутра у подне!**

Следећег дана Вајат се вратио на ознојеном, запрашњавом коњу. У великој соби поред Моргановог леша ћутке су га дочекали верни Док Холидеј и најмлађи брат Ворен, који је дошао из Калифорније на вест о мучком нападу на Вирџила и затекао мртвог Моргана.

— Стилвел, Свилинг, Пит Спенс и Индијанац Чарли! — рекао је мукло Вајат — **били су синоћ на Милеровом ранчу. Кренули су овамо сат пре него што је Морган убијен! Два сата касније, поново су пројахали поред Милерове брвнаре. Према западу!**

— Послао сам по Тексас Џека и Џека с Ђурећег потока! — рече Вирџил. — **Довешће још неке пријатеље!**

Мртвачки сандук с Моргановим телом укрцан је, два дана касније, у воз за Калифорнију, родни крај браће Ерп. Пратњу су сачињавали — тешки инвалид Вирџил са женом и најстрашнији револверашки секстет који се икад сакупио на Дивљем западу: Вајат и Ворен Ерп, намргођена луталица увек с руком на футроли „колта" Шерман Мак Мастерс, бивши водич каравана, каубој, коцкар и шериф који није опраштао ни најмању увреду Тексас Џек Вермилион, усамљени ловац и непогрешиви стрелац Џек Џонсон, који је по месту где је најрадије боравио добио надимак Џек с Ђурећег потока, и Док Холидеј.

У Таксону, у јужној Аризони, Вајат Ерп је пружио руку Вирџилу и његовој жени. Затим је рекао осталима:

— Одавде ће свако на своју страну. Ја ћу с Вореном. Завирите у све јазбине!

Страшна шесторка се разишла. Велики лов је почео.

Признања и казне

Следећег дана железничари су на шинама, недалеко од Таксона, нашли тело Френка Стилвела. Било је изрешетано пушчаним мецима и сачмом.

Истрага у Таксону је утврдила да је погинуо од руку Вајата и Ворена Ерпа, Тексас Џека и Холидеја, али против њих није била подигнута оптужница јер је из Томбстоуна стигао судски извештај да је Стилвел уз помоћ Пета Спенса и Индијанца Чарлија убио Моргана Ерпа.

Много година касније, Вајат Ерп је свом биографу Стјуарту Лејку описао како је убио Стилвела:

„Стигао сам га кад је прелазио железнички насип. Ухватио је цев моје „велс-фарго" пушке обема рукама. Спуштао сам пушку док мишица десне цеви није била управо над његовим срцем. Онда је промуцао:

— Морг!... Морг!

Касније сам се често питао шта га је навело да призна да је убио Моргана. Онда, у оном часу, платио сам му што је зарадио. Планула је цев чија је мушица била над његовим срцем. Друга цев је планула пре него што је дотакао земљу!"

После извесног времена на једно шумско радилиште у близини Таксона дојахао је висок, мршав странац челичноплавих очију одевен у црно.

— Чујем да овде ради мој пријатељ Флорентино Круз, зван Индијанац Чарли! — рекао је надзорнику. **— То је мој стари пријатељ. Где га могу наћи?**

— У шуми је, с другим дрвосечама! — надзорник показа руком једну планинску косу.

Странац без речи окрете коња и одјахао тихо звиждућући.

Сутрадан су дрвосече нашле Индијанца Чарлија с рупом од метка међу очима.

— Признао ми је да је за 25 долара стражарио пред билијарском салом оне ноћи кад је убијен Морган — испричао је Вајат Стјуарту Лејку. — **Дао сам му, ипак, прилику да први потегне револвер!**

Окршај у Ветстоун планини

Покрајински шериф Џон Бијен је живео у непрекидном страху од Вајатове

освете. Савест му није била нимало чиста: знао је да ће Вајат, ако већ није, ускоро свакако сазнати да је он унапред био обавештен о нападу на Моргана и да је убицама обећао заштиту. Зато је организовао потеру „поштених ранчера" за „подмуклим убицама" Стилвела и Индијанца Чарлија. За вођу потере одредио је Коврџавог Била Бросијуса, некадашњег ортака браће Клентон кога је једном приликом Вајат Ерп онесвестио дршком „колта" и отерао у затвор.

— **Коврџави!** — рекао је шериф Бијен. — **У твом је интересу да Ерпа не ухватиш живог!**

Шесторица осветника сазнали су за потеру, па су се састали да би заједнички пружили отпор. Две супарничке чете судариле су се код Ајрон Спрингса у Ветстоун планини, недалеко од Томбстоуна.

После кратког али жестоког окршаја, „поштени ранчери" из потере, од којих су двојица задобили лакше ране, дали су се у бекство. Коврџави Бил Бросијус остао је да лежи у вододерини с Вајатовим метком у срцу. Неколико дана касније, неки копачи сребра пронашли су његов костур кога су оглодали лешинари.

Последња жртва осветника био је Џони Ринго Ринголд. Да би побегао од Вајата и његових пријатеља, повукао се у најзабаченије рударско насеље на ивици аризонске пустиње. Ни ту се није осећао сигурним, па је, обузет непрекидним страхом, почео све више да пије.

Једног дана рудари су у пустињи пронашли леш Џонија Ринга. Мирисао је на лош виски и имао је рупу од метка у слепоочници, а два-три корака од његовог леша лежао је сребром оковани „дерингер".

Истражни судија је утврдио да се Џони Ринго убио у нападу делиријум тременса.

Судија није унео у записник да су неки сведоци изјавили да се за Џонија Ринга, два дана уочи његовог самоубиства, распитивао један елегантни странац чије су очи сјале у грозници.

— **Имам с њим неке рачуне!** — рекао је тај странац.

Није забележено ни то да су неки у елегантном странцу препознали Дока Холидеја који се никад није растајао од „дерингера" са сребром окованом дршком.

Ајк Клентон, Пит Спенс и Ханк Свилинг успели су, колико се зна, да избегну освету. Нестали су из Аризоне и о њима се више никад ништа није чуло.

Дивљим западом су колале приче да и они, напуњени оловом, леже негде у планинским урвинама, чим их Вајат Ерп више не тражи.

А. Р.

АТЛЕТСКА ДИСЦИПЛИНА: ТРОСКОК

САНТИМЕТАР ЗА ПОБЕДУ

МИЛОШ СРЕЈОВИЋ ЈЕ ПОШАО НА СВЕ ИЛИ НИШТА И АТЛЕТСКОЈ ЕВРОПИ ПРИРЕДИО ОГРОМНО ИЗНЕНАЂЕЊЕ ...

Ако у атлетици има дисциплина које заиста намуче такмичаре, онда је то свакако — троскок. Једна од најтежих и несумњиво најопаснијих. Повреде су врло честе: страдају лигаменти и зглобови.

А повреда удаљи такмичара од тренинга, па је после врло тешко да се врати у пуну форму.

Стручњаци ће одмах рећи — за троскок је потребна снага, брзина и врло увежбана сложена техника. Све је у тој дисциплини врло осетљиво и још више ризично.

ТРОЈИЦА НА ЗАЛЕТИШТУ

Изгледало је невероватно. Најтежа атлетска дисциплина — а Југославија послала тројицу такмичара! То се одавно не памти. Сетимо се само Олимпијских игара из 1952. — у трчању на 5 000 метара учествовала су тројица југословенских репрезентативаца. Један од њих био је данашњи новинар у спортској рубрици „Политике" Велимир Илић.

Утолико је изненађење било веће када су се на списку путника за Европски шампионат у Прагу 1978. нашла тројица троскокаша. А југословенска екипа бројала је само 12 такмичара и две такмичарке.

Међутим, резултати су говорили у њихову корист. Најстарији и најпознатији Милан Спасојевић, рођен 15. марта 1950, био је у том тренутку и југословенски рекордер са даљином — 16,77. Његов ученик Милош Срејовић, рођен 12. априла 1956, сасвим му се приближио скоком од 16,75. Трећи члан ове бројке Јанош Хегедиш, рођен 26. марта 1955, имао је резултат 16,54.

Било је, у ствари, сасвим природно што им је поклоњено поверење. И то свој тројици. Јер, онај ко данас у троскоку пређе даљину од 16 и по метара тај сигурно припада европској, а можда и светској класи.

НАДМАШИО УЧИТЕЉА

Тешка дисциплина увек тражи искуство и — године. Зато се у троскоку дуго „траје". Сматра се да се најбољи резултати постижу онда када се атлетичар приближи граници од 30 година. Има их који са великим успехом скачу све до 35. године.

Подвизи младих снага увек су били права реткост и изузетак који само потврђује правило.

Сам Милан Спасојевић овако то објашњава:

— **Много тренинга, много снаге и много издржљивости потребно је за троскок.**

Правила кажу да је то троскок, а не - трокорак. Зато се скаче овако: десна, па опет десна, лева, и доскаче се на обе ноге. Може и обратно: лева, поново лева, па десна, да би се доскочило на обе ноге.

Да би се то извело потребно је изузетно много снаге. Брзина доноси предност за први скок, али после тога треба извести још — два скока и то у континуитету. Врло је битно да се не поремети равнотежа. Добар троскокаш мора да обезбеди сразмеру између два три скока.

Од тројице југословенских троскокаша у Прагу двојица су из Крагујевца. Старији, Спасојевић, увек је био учитељ млађем — Срејовићу. Помагао му је у свему, учио га и уживао.

У Прагу је ученик надмашио учитеља. Постао је европски шампион пошто је поставио нови југословенски рекорд — 16,94.

НИ САЊАО НИЈЕ

Подвигом у Прагу Милош Срејовић је југословенској атлетици донео златну медаљу, али је истовремено приредио и целој атлетској Европи — огромно изненађење. Изгледа невероватно да се на победничком постољу појавио један младић који нема више од 22 године и који се атлетиком бави само пет сезона.

Он сам искрено признаје:

— **О првом месту нисам ни сањао. Тек у току такмичења пошао сам на све или ништа.**

Осетљива тачка за троскокаше је не само нервна напрегнутост, него и бојазан да се не преступи. У том погледу правила су врло строга (као и за скок удаљ). Залет се узима од „марке" коју сваки атлетичар сам поставља. Нога којом се одскаче не сме ни за длаку да пређе одређену даску (дужина 1,22 мм а ширина 200 мм обоје на бело да би се боље видела). У противном, скок се не признаје.

У чему је снага рекордера и европског шампиона Срејовића?

— Тренер Спасојевић каже:

— **Има изванредан природан одраз из места. Недостатак му је недовољна брзина.**

Висок је 190, а тежак 76 kg.

Могућност великог резултата најавио је још на припремама у Спортском центру у Београду када је удаљ скочио 7,73. То је био најбољи знак да је у великој форми.

У Прагу је извео шест скокова (како то правила налажу). Ниједном није преступио, а најбољи, уједно и победнички, био му је шести скок — 16,94.

Један сантиметар иза њега остао је европски рекордер Виктор Сањејев из Совјетског Савеза, који је био и светски рекордер све до 15. октобра 1975. Тада је у Мексику Бразилац Карлос де Оливиера скочио 17,89 и то до сада нико није достигао.

Сматра се да није случајно што су и светски рекорд у скоку удаљ (8,90) и у троскоку (17,89) постигнути у Мексику. Разређен ваздух на висини од две хиљаде метара пружа изузетно погодне услове.

Троскок се иначе изводи и у салама, па је Виктор Сањејев, сребрна медаља из Прага 1978, био и европски првак у дворани. Сада има 32 године.

Као изузетно тешка и опасна атлетска дисциплина не улази у школски програм. Намењен је само старијим и снажнијим атлетичарима.

Ст. Протић

У ЗАЈЕДНИЦИ СА ИЗДАВАЧКИМ ЗАВОДОМ »ЈУГОСЛАВИЈА«, ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ЈЕ ПРИПРЕМИО ЗА ВАС

НАЈЛЕПШИ ПОКЛОН ЗА НОВУ ГОДИНУ!

То је прва џепна књига за децу, ликовно богато опремљена а намењена најмлађим читаоцима. Двадесет четири књижице одштампане на финој хартији, све у боји, чине целину под називом

БИБЛИОТЕКА „МАЛИШАН"

- ПУСТОЛОВИНЕ МЕДЕ ПЕДИНГТОНА УСКОРО И НА ТЕЛЕВИЗИЈИ!
- БИБЛИОТЕКА »МАЛИШАН« ОБРАДОВАЋЕ СВАКО ДЕТЕ

ВЕЛИКИ ПОПУСТ

Књижарска цена комплета износи 432 динара, а преко „Политикиног забавника" само 324 динара. Попуните наруџбеницу, залепите је на дописницу и пошаљите на адресу: „Политикин забавник", Македонска 29, 11000 Београд, поштански фах 124. Књиге ћете платити поштару кад вам их донесе!

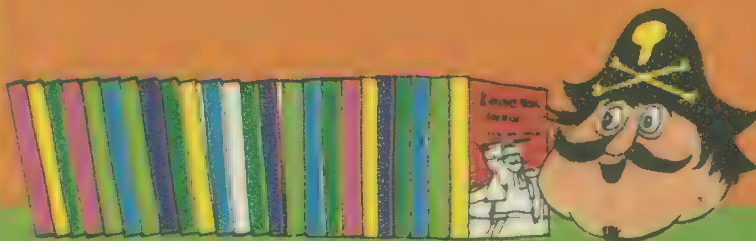

„Политикин Забавник"
Македонска 29, 11000 Београд

НАРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручујем ПОУЗЕЋЕМ (плаћање поштару приликом преузимања књига)

Библиотека „МАЛИШАН", ћирилицом, уз попуст од 25% по цени од 324 динара.

____
(Име и презиме)

____
(Место, улица и број)

____
(Својеручан потпис купца)

ЋИРИЛИЧНО ИЗДАЊЕ

КАПЕТАН ГУГУЛЕНЦЕ И ЊЕГОВА ДРУЖИНА:

1. Капетан Гугуленце налази рубин
2. Капетан Гугуленце и ковчег с благом
3. Капетан Гугуленце опрема нови брод
4. Капетан Гугуленце и слон

НЕОБИЧНИ ДОЖИВЉАЈИ КРАЉА ПРАСКАЛА И ЊЕГОВОГ ПАЖА СТАНКА ЧАРАПАНКА:

1. Станко Чарапанко и пиновски џин
2. Станко Чарапанко и флодолонос
3. Станко Чарапанко и Викиншки Змај
4. Станко Чарапанко и вештица Друсила

НАЈЛЕПШЕ БАЈКЕ:

1. Црвенкапа — Три прасета
2. Девојчица и три медведа — Храбри кројач
3. Пепељуга — Ђипало Рипало
4. Аладинова чаробна лампа — Златокоса

ПУСТОЛОВИНЕ МЕДЕ ПЕДИНГТОНА:

1. Меда звани Педингтон на железничкој станици
2. Меда звани Педингтон у купатилу
3. Меда звани Педингтон уређује собу
4. Меда звани Педингтон у кухињи
5. Меда звани Педингтон у куповини
6. Меда звани Педингтон на такмичењу
7. Меда звани Педингтон као мајстор
8. Меда звани Педингтон слави рођендан

ПРИЧЕ О ЖИВОТИЊАМА:

1. Поштар Пера Звиждукало
2. Мајстор Лале и велосипед
3. Дружина Меде Медића
4. Породица Козлић

ВЕК И ПО ОД СМРТИ ФРАНЦА ШУБЕРТА

КИКОТ ПРЕСЕКАО СИМФОНИЈУ

ЗБОГ СМЕХА У ПОГРЕШНОМ ТРЕНУТКУ ГРОФИЦА КАРОЛИНА ЕСТЕРХАЗИ СЕ ГОРКО И ДУГО КАЈАЛА.

Чувен и несрећан: Франц Петер Шуберт

Да ли је Франц Шуберт одиста био заљубљен у Каролину Естерхази, мађарску грофицу? О томе несрећни геније није оставио никаквих доказа осим... клавирских композиција за четири руке које је она брижљиво сачувала. Компоновао их је у време када је био њен учитељ музике, кажу, да би их заједно свирали. Сматра се да су те композиције нешто јединствено у целој историји музике, а и да у делу самог Шуберта имају посебно место.

О великој и несрећној љубави двадесет осмогодишњег Шуберта и једанаест година млађе Каролине постоји и једно предање које никада није потврђено, па га нема ни у једној историји музике. Али, одржало се више од век и по: од уста до уста, од професора који би њиме илустровао предавање о овом романтичару, до ученика који би га добро упамтили...

ЗБОГ ЉУБЉАНЕ — ПРОПАО БРАК!

Франц Петер Шуберт је био дванаесто дете једног учитеља из Лихтентала. Родио се 31. јануара 1797. године у скромној једноспратници тог живописног и мирног бечког предграђа.

У породици Шуберт и отац и синови били су музички надарени: свирали су гудачке инструменте, па је тако и мали Франц Петер рано научио виолину. Међутим, његов таленат био је изразит, нешто што се ретко среће. Осим тога, музика је за њега била и остала једино што га је у животу занимало и одушевљавало. И — сукобило са оцем!

Јер, учитељ Шуберт је сматрао да и најмлађи син треба у животу да се бави нечим озбиљним, као он и остала деца, а свирање и компоновање да буде само разонода. Тако је седамнаестогодишњи Франц Петер, када је завршио учитељску школу по очевој вољи, почео да ради као помоћни учитељ у лихтенталској школи. Али, не задуго. Пошто је желео да се посвети само компоновању, посвађао се са оцем и отишао од куће.

Можда је у томе имала утицаја и његова прва љубав која се несрећно завршила. Млади Шуберт заволео је Терезу Гроб. Певала је у црквеном хору, а његове мисе, чинило му се, боље него остали... Био је спреман да се ожени Терезом. Али, за то су његови приходи помоћног учитеља били исувише скромни, а Тереза Гроб, чији је отац био трговац свилом, била је навикла на обиље.

Прилика се за Шуберта указала када је 1816. године у аустријској школи у Љубљани отворено једно место за учитеља музике. Пријавио се и — пропао. Тереза се после тога удала за једног бечког пекара... Шуберт је дуго после тога био веома разочаран.

„Био сам испуњен бескрајном љубављу према онима који су ме одбацили ... Ако сам хтео да певам о љубави — испадао је бол, а ако сам хтео да певам о болу — испадала је љубав!“

Тако је писао Шуберт о својим композицијама када је, после љубави са Терезом и сукоба с оцем, напустио Лихтентал и почео да живи од хонорара за песме. Становао је код пријатеља којих је имао много. Са њима је често приређивао шетње по Бечкој шуми, или седељке по гостионицама, где се певало и свирало. Његове соло песме постале су толико омиљене, да су пријатељи те скупове назвали — шубертијаде!

ОКРУТНИ ГЕТЕ

Соло песме уз пратњу инструмента — обично клавира — Шуберт је компоновао на стихове чувених немачких песника Хајнеа, Шилера и понајвише Гетеа, којем се изузетно дивио. Гетеу је Шуберт чак више пута слао те своје композиције, али му песник никада није одговорио.

Када је 1818. године добио позив од мађарског грофа Естерхазија да његове две кћери подучава музици, Шуберт је био већ прилично славан али и — сиромашан. Зато је и прихватио да отпутује из Беча. На имању Естерхазијевих, код Зелеса, Шуберт је провео неколико летњих месеци у тешкој чамотињи. Гроф је био сирова људина који је на музичаре гледао као на слуге па се тако понашао и са Шубертом. Међутим, све ово не би било вредно ни помена, да 1824. године Шуберт није поново прихватио исти позив, упркос свим тегобама за које је знао да га чекају у Зелесу!

ПУТОВАЊЕ ЗБОГ КЛАВИРА

Додуше, колебао се да ли да после шест година поново отпутује у Мађарску, али, како се његове новчане прилике нису мењале и поред плодног рада и много објављених композиција, одлучио је да спакује ковчеге. Толико је желео да купи клавир — а он је много коштао... На крају лета стигао је у Зелес. Млађа грофова кћер Каролина имала је тада 17 година.

Једног од тих, како је сам Шуберт писао „небројених тужних дана“, догодио се судбоносан изгред. Гроф је приредио забаву на којој је Шуберт свирао своје композиције. На крају другог става тек компоноване симфоније у h-молу, из жамора који је владао међу „отменим“ грофовим званицама, до Шуберта је изненада допро — Каролинин пригушени кикот!

Њој је, дакле, у том тренутку неко други био толико занимљивији од њега, изгледа да је помислио Шуберт... То није могао да поднесе. Нагло је устао од клавира и напустио скуп, дворац Естерхазијевих и Мађарску. Симфонија је остала недовршена и тако је и названа... Ни међу Шубертовим белешкама никада није пронађен њен трећи став. Ипак, Недовршена симфонија сматра се ремек-делом.

Да се Каролина Естерхази горко и дуго кајала због свог смеха, говори и податак да се пуне 22 године после тога није удала!

Када се Шуберт вратио у Беч, и даље је живео у оскудици, а почео је и да побољева. Међутим, стваралачка енергија није јењавала: компоновао је грозничавом брзином, чак по неколико

Загонетна грофица Каролина Естерхази

ствари на дан! Кажу да му је увек недостајало нотног папира!

Најзад је свануо 26. март 1828. године, када је у Бечу приређен велики концерт Шубертових дела. Успех је био такав да је најзад — могао да купи клавир. Тада се уписао и на курс контра пункта, сматрајући да музичку теорију још не познаје довољно! Било је то седам месеци пред смрт: Шуберта је оборио трбушни тифус у 31. години живота. **Оставио је толики број дела да је један други великан, Франц Лист, написао: „Време је за њега било двоструко дуже!“**

М. Крстуловић

КАРТЕ КРОЗ ВЕКОВЕ 2

НА ЛЕ

ПРОНАЛАЗАК ШТАМПАРСКЕ МАШИНЕ крајем 15. века донео је до наглог повећања „производње" географских карата а самим тим и до њиховог појефтињења. И не само то. Истовремено, јавило се и велико интересовање за карте и књиге писане стотинама година раније. Тако је и Кристофор Колумбо, проучавајући Птоломејеву „Географију", дошао на идеју да би, пловећи на запад, могао да стигне до Индије и Кине.

НА ЧЕЛУ ЕКСПЕДИЦИЈЕ од 5 бродова чувени португалски морепловац Фернандо Магелан кренуо је 1519. године из шпанске луке Санлукаро да тражи Острва зачина (Молучка острва). Три године касније, у полазну луку се вратио само један брод са 18 чланова посаде, картом тек откривених делова Јужне Америке и чврстим доказом да је Земља округла.

ЧУВЕНИ ХОЛАНДСКИ КАРТОГРАФ Герхард Меркатор, који је живео у 16. веку, скупио је све своје карте у збирку на чије је корице ставио слику Атласа како на својим плећима држи Земљу. Захваљујући управо овој слици, збирке географских карата су и добиле име атлас.

ДА ЈЕ НЕМОГУЋЕ направити равну карту Земље а да при том не дође до разних искривљења дошли су до закључка још средњовековни картографи. Проблем су покушали да реше прављењем папирног глобуса што се показало као непрактично и погрешно.

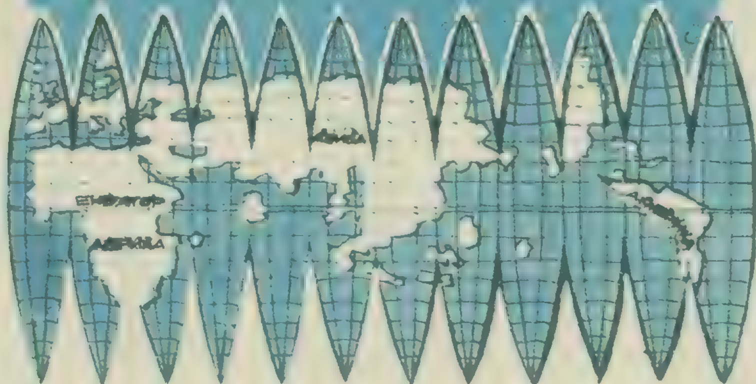

ВЕЋ У 17. ВЕКУ ниједан морепловац није се усуђивао да крене на прекоморска путовања ако у својој кабини није имао глобус са тачно уцртаним копнима и морима.

ЂИМА АТЛАСА

ВАЖАН ЈЕ СПОЉНИ ИЗГЛЕД мислили су средњовековни картографи па су карте исписивали украсним словима и улепшавали их разним орнаментима и цртежима. О тачности наведених података нису много бринули. Све до 18. века није постојала потпунија карта света јер није било познато колико континената има. Направљена је тек пошто је капетан Кук открио Пети континент (Аустралију) и Нови Зеланд.

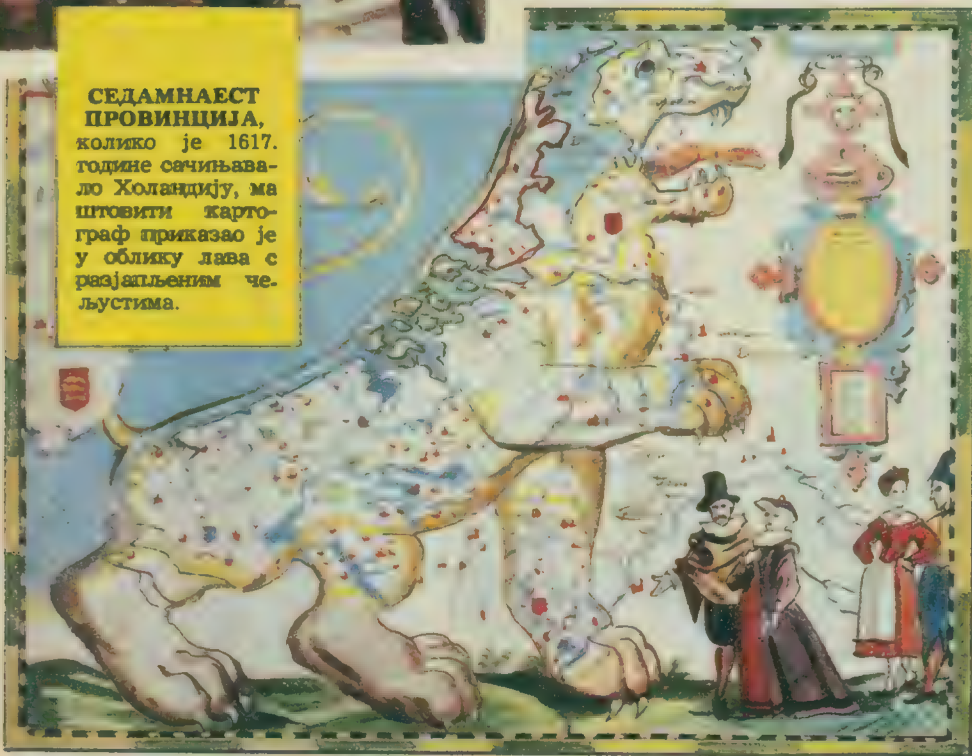

СЕДАМНАЕСТ ПРОВИНЦИЈА, колико је 1617. године сачињавало Холандију, маштовити картограф приказао је у облику лава с разјапљеним чељустима.

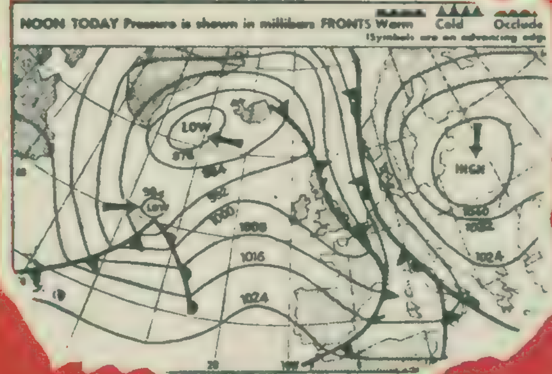

ДАНАС ПОСТОЈИ много врсти географских карата. Разликују се по намени. размери, обухваћеној територији и начину коришћења и, наравно, по садржају: топографске, хидрографске, орографске, метеоролошке (на слици) итд.

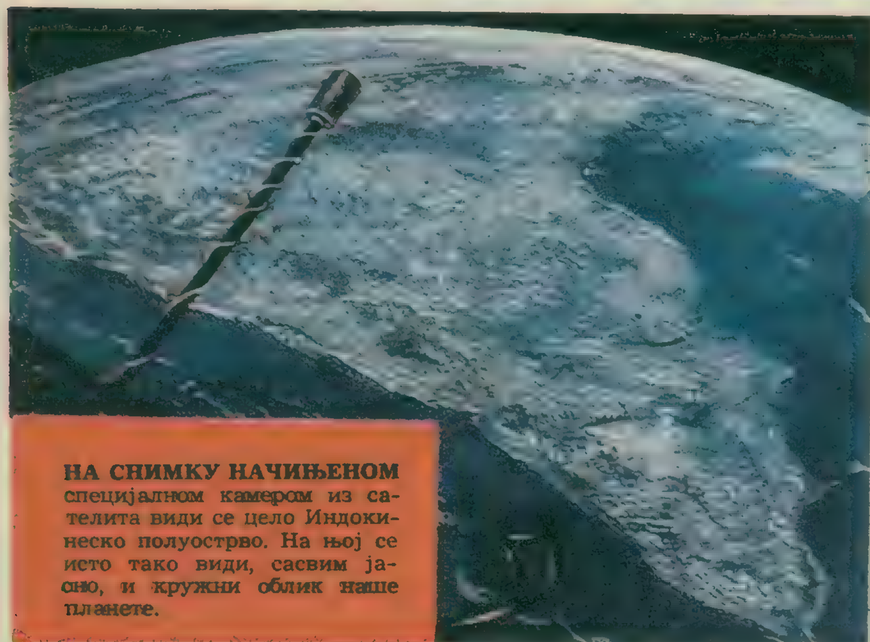

НА СНИМКУ НАЧИЊЕНОМ специјалном камером из сателита види се цело Индокинеско полуострво. На њој се исто тако види, сасвим јасно, и кружни облик наше планете.

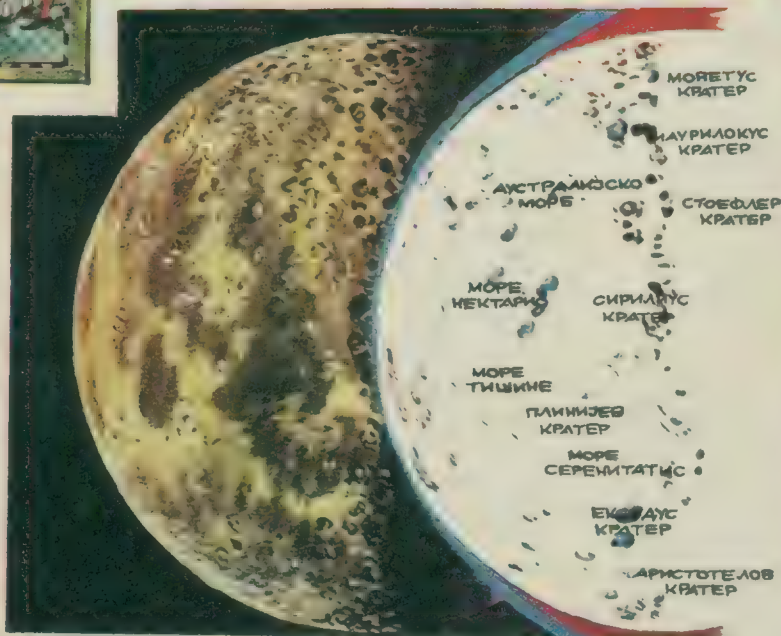

ЖЕЉА ДА СЕ ДОСПЕ до суседних планета довела је и до прављења карата које би омогућиле безбедно спуштање на њихова тла. Тако данас постоје изванредно прецизне карте Месеца и неких делова Марса.

ХИТ * СТРАНА

МУЗИЧКА 1978. ГОДИНА

У овом броју нашег листа покушаћемо да дамо приказ најзначајнијих догађаја код нас и у свету у 1978. години. Сигурно ћемо мимоићи многа, можда и значајнија имена, али циљ нам је да говоримо о онима који су донели нешто ново, или су се изненада појавили и оставили нени траг по коме ћемо памтити протеклу годину.

Панк-покрет, који се појавио у 1977, ове године се изборио за своје место, а од панк-група остале су само оне које су биле најупорније, најангажованије, које су инсистирале на динамици и враћању на чисти рок. Од група које су се издвојиле аутентичношћу и заслужено се нашле у врху музичких збивања треба поменути: БУМ ТАУН ПЕТС (BOOM TOWN RATS), СТРЕНГЛЕРСЕ (STRANGLERS), ТОМ РОБИНСОН БЕНД

(TOM ROBINSON BAND); ЏЕНЕРЕЈШН ЕКС (GENERATION X), МОТОРС, КЛЕШ (CLASH)...

Најпознатија панк-рок група СЕКС ПИСТОЛС (SEX PISTOLS) се распала, а вођа овог састава Џони Роген основао је нову групу ПАБЛИК ИМИЏ ЛТД (PUBLIC IMAGE LTD).

Други правац у музици, који се развијао паралелно са панк-рок покретом, је

диско-звук. Његовој популарности несумњиво су допринели филмови „Грозница суботње вечери" и „Брилијантин". Јунаци младих су и главне личности ових филмова — ЏОН ТРАВОЛТА (JOHN TRAVOLTA) и ОЛИВИЈА ЊУТН ЏОН (OLIVIA NEWTON JOHN). Овај, не само глумачки, већ и музички пар месецима не силази са топ-листа како код нас, тако и у свету.

Што се тиче домаће поп-сцене, не можемо се похвалити да је била много успешна. Па ипак, нешто се и ту догађало. СРЕБРНА КРИЛА су направила хит какав скоро нисмо имали. Њихова „Ана" задржала се на топ-листама неколико месеци. Група СОД је тек пред крај године издала свој нови ЛП „Бијели багреми" и звуци песама са овог албума управо ових да на допиру до нас.

За скопску групу ЛЕБ И СОЛ слободно можемо рећи да је водећи састав код нас. Млади Скопљанци скренули су пажњу и публике и

критичара ове године у Опатији где су на вечери рок-музике заслужено тријумфовали. Основна карактеристика њиховог наступа је однос према музици. Спољни ефекти су потпуно запостављени, а сав акценат је на музици која у себи носи снагу и топлину југа и добро знан македонски ритам. „Таласна дужина" је композиција која их је довела на домаће топ-листе на којима су се задржали чак неколико месеци.

Почетком ове године често смо имали прилику да слушамо један стари и добро познати хит, али у новој обради. Реч је о композицији састава ЕНИМАЛС (ANIMALS) „Немој ме погрешно разумети" (»Don't

Let Me Be Misunderstood«) коју сада изводи ЛЕРОЈ ГОМЕЗ и трио ЕСМЕРАЛД. Лерој Гомез, двадесет седмогодишњи Американац португалског порекла, и три играчице изводили су ову композицију у фламенко стилу која је брзо постала велики хит, брже него што се и сам Лерој надао. Његов успех ипак не треба никог да изненади јер се он још од четрнаесте године професионално бави музиком.

Највеће овогодишње изненађење је млада певачица из Енглеске КЕЈТ БУШ (KATE BUSH). Њен плач-

љив глас завидног опсега, који смо слушали у композицијама „Оркански висови" (»Wuthering Heights«) и „Човек са погледом детета" (»Man with the Child in His Eyes«), наишао је на опште допадање.

Прошле године домаћу поп-сцену усталасала је композиција „У раздељак те љубим". Аутор те хит-нумере Ђорђе Балашевић,

са тадашњом својом групом ЖЕТВА, преко ноћи постаје личност број један домаће поп-музике. И баш тих дана велике популарности Ђорђе Балашевић и вокална солисткиња Верица Тодоровић одлучују да се одвоје и оснују нов састав коме, почетком зиме 1977. године, дају и одговарајући назив РАНИ МРАЗ. Успеси не могу да заобиђу талентованог композитора, певача, гитаристу и песника Ђорђа Балашевића. Смењују се хит за хитом: „Моја прва љубав", „Рачунајте на нас", „Љубио сам снашу на салашу", „Опрости ми, Катрин"...

Што се тиче гостовања познатих певача и група код нас, не можемо се баш похвалити да их је било много. Организатори су обећавали да ћемо видети многа позната имена, а гледали смо само састав БОНИ

М (BONEY M), ДР ФИЛГУД (DR FEELGOOD). Када смо већ поменули БОНИ М, треба рећи да се композиција „Реке Бабилона" (»Rivers of Babylon«), коју изводи овај атрактивни и популарни састав, налазила најдуже на нашим топ-листама.

Ове године посебно смо уживали у женским гласовима. Двадесет трогодишњој певачици БОНИ ТАЈЛЕР (BONNIE TYLER) с правом су проницали успешну каријеру. Њен промукли глас, због којег је као девојчица била веома искомплексирана, сад јој је донео славу и велик број обожавалаца. Недељама смо слушали њен хит „Бол у срцу" (»Nothing but a Heartache«).

Једна од веома слушаних композиција код нас и у свету у току прошле године била је и „Баракуда" (»Barracuda«) коју је изводио канадско-амерички састав ХАРТ (HEART). Њихов ЛП „Мала краљица" (»Little Queen«) продат је у више од три милиона примерака, а композиције са те плоче »Barracuda«, »Magic Man« и »Little Queen« постале су велики хитови у целом свету.

Успех који је у овој години забележила композиција »Rocking All Over the World« групу СТАТУС КВО (STATUS QUO) довео је у сам врх светске поп-сцене. Иако је основан још пре дванаест година, овај састав је успео да се одржи и остане један од водећих у свету. Чланови ове групе у томе успевају, пре свега, што прате музичка збивања и своје композиције обогаћују новинама.

Ако бисмо бирали најпопуларнијег певача забавне музике код нас, онда би то свакако био ОЛИВЕР ДРАГОЈЕВИЋ. Оно што су он и композитор Зденко Руњић постигли ове године на Сплитском фестивалу тешко да ће поћи за руком било ком певачу. Оливер је све три вечери фестивала побрао највећи број гласова и освојио три највредније награде.

СЕПТЕМБЕР је вероватно био најзапосленији састав у протеклој години. Он је и једини југословенски састав који су Американци ангажовали с правом снимања плоча. Поред гостовања у Сједињеним Америчким Државама и одржана 34 концерта, СЕПТЕМБЕР је био и на великој турнеји по Југославији, учествовао на фестивалу у Опатији...

Уживали смо и у гласу ЛИНДЕ РОНШТАТ (LINDA RONSTADT), певачице која с лакоћом успева да унесе фолк-осећања у рок-музику, слушајући га у композицији „Тако је лако (»It's so Easy«).

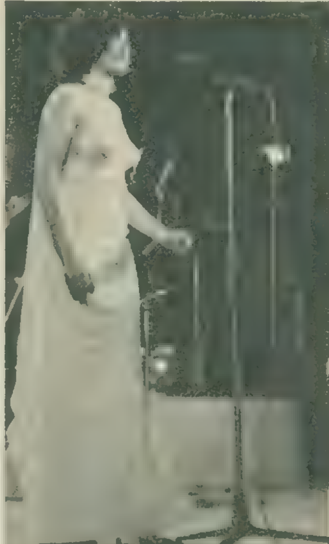

Од наших певачица треба споменути СЛАЂАНУ МИЛОШЕВИЋ, једну од најтраженијих интерпретаторки забавне музике. Композиције „Ти си моја симпатија" и „Ау, ау" избациле су је у први план.

Ако бисмо бирали нашег најангажованијег певача онда би то био ЗДРАВКО ЧОЛИЋ. Поред великог броја концерата, снимања плоча, турнеја, Здравко се обрео у СР Немачкој где је за једну дискографску кућу снимио две плоче, и то на енглеском језику. Пре него што ће отићи у војску (у новембру) Здравко је имао још неколико концерата, од којих ће се један, одржан пред препуним гледалиштем београдског стадиона „Маракана", највише памтити. Ови концерти су и снимани, па ће велик број Здравкових обожаватеља имати прилику да га види и на филму.

У Калвер студију, у Холивуду, завршен је ове године најскупљи филм свих времена. Десет година после издавања албума БИТЛСА „Оркестар клуба усамљених срца наредника Пепера" (»Segeant Pepper's Lonely Hearts Club Band«) снимљен је филм у коме учествују познати светски музичари: Питер Фремптон, БИ ЦИЗИ ...

У мноштву вести везаних за турнеје, концерте и нове плоче, нашла се и једна која је растужила љубитеље групе ХУ (WHO), али и све оне који су ценили изванредног бубњара КИТА МУНА (KEITH MOON). Овај познати музичар и комичар (играо је и у неколико филмова) завршио је свој живот у 31. години.

После дужег одсуствовања са београдске поп-сцене, познати клавијатуриста и композитор ОЛИВЕР МАНДИЋ изненадио је све поклонике добре рок-музике својим синглом „Љуљај ме нежно". Ласкаве оцене критике и добар пријем код публике потврдили су могућности и таленат овог младог музичара. Он је то још једном доказао крајем године својом новом плочом и композицијама „Сутра имам празан стан" и „Ослони се на мене".

Филм „Грозница суботње вечери" постао је познат пре свега по музици, а заслуге за то имају БИ ЦИЗИ (BE GEES). Браћа Гиб су компоновала комплетну музику за филм и написала све текстове. Сви који су гледали филм и слушали музику одају им за ово пуно признање. Онда није ни чудо што смо ове ветеране у музици слушали сваки дан.

Од музичара који су значили нешто у овој години треба још поменути и ПОЛА МАКАРТНИЈА који је са својом групом ВИНГС (WINGS) и новом плочом први пут у својој самосталној каријери постигао успех који се приближио некадашњим успесима БИТЛСА. Преконоћ је његов сингл „Рт Кинтајер" (»Mull of Kintyre«) доспео на прво место топ-листа и за прве две недеље продао се у 500.000 примерака.

ОКИТИТЕ ЈЕЛКУ

1

Узмите шишарку, прободите је иглом и провуците кончић да бисте могли да је окачите о јелку. Шишарку можете претворити у украс на два начина. Први, једноставнији, састоји се у томе да се око шишарке чврсто обмота станиол тако да се добије њен облик. Други начин је да се по шишарки на неколико места нанесе темпера из тубе (као да је пао снег на шишарку), па се на још влажну темперу набацају ситни исецкани парчићи станиола. Када се боја осуши, станиол ће остати залепљен и лепо ће се пресијавати.

Идеја Маргите Сарјановић, 58465 Јелса, оток Хвар

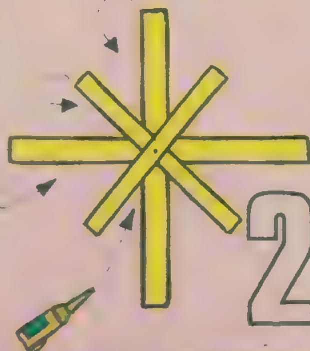

2

Од шарене хартије у коју се увијају поклони направите цветове којима ћете украсити јелку. Папир исеците на траке различитих (може и истих) дужина. Колико ће те траке бити дугачке зависи колики цвет желите. Залепите четири такве траке по средини једну за другу као што је приказано на нашој слици. Све слободне крајеве пресавијте и залепите на исто место на коме сте полепили траке једну за другу. Пазите да се при томе траке не погужвају или „преломе". У средини залепите кружић од станиола и кроз једну петљу цвета провуците кончић да би могао да се окачи на јелку. Цвет можете направити и од шест или осам папирнатих трака.

3

Најпре на пинг-понг лоптици пробушите иглом рупице кроз које ћете провући конац за вешање о јелку. Од шареног папира или чојице исеците два ока, две зенице и кљун, па то залепите на лоптицу као што се види на слици. Од картона исеците три иста облика (такође су на нашим сликама) који ће представљати перје, односно крила и реп. Обојте их живим бојама. Затим жилетом прорежите црте на лоптици кроз које ћете провући крила и реп птичице. Направите неколико птичица разних боја — оне ће вам представљати необичан и леп украс за јелку.

4

Испресавијајте једну траку папира као „хармонику" и направите лепезу. Две такве лепезе пришијте једну за другу и залепите их дуж ивица, тако да добијете круг. Исеците круг у боји и залепите на место где сте пришили две лепезе — то је нос. Исеците још два кружића од шареног папира — очи — и два мања кружића црне боје — зенице — и један црвени полумесец — уста. Све то залепите на круг од лепеза да добијете лице. Исеците још неколико полукругова у разним бојама и залепите их око круга од лепеза. Тако сте добили леп лампион за јелку.

Идеја Сандре Блажековић, 42323 Прелог, Главна 39

5

Од различитих перли направите човечуљка кога можете обесити о јелку. Спојте четири конца тако да два буду дужа, а два краћа. На сва четири конца навуците једну перлу — то је глава. Затим на два дужа навуците једну дугуљасту или једну велику перлу — то је тело. На преостале крајеве два дужа конца навуците ситније перле — ноге, а на два краћа конца која су остала да вире из главе нанижите такође ситне перле — руке. Осим као украс за јелку, човечуљак може да вам послужи и као привесак за кључеве или брош.

Идеја: Божане Александрић, 75270 Живинице, Мајевичка Л 5

МУКЕ, НЕ САМО ПОШТАРСКЕ

И ПСИ ИМАЈУ НЕУРОЗЕ

Ако вас је икада угризао или појурио неки пас, немојте одмах по мислити да је зао.

Куче које напада — пати од комплекса ниже вредности или неурозе. То бар каже британска лига за заштиту паса. Од овог друштва потиче и тврдња да се број „деликвената" међу четвороношцима последњих година повећао. Напор модерног живљења, каже се даље у овој студији, власници преносе на своје љубимце. Дакле, угризе ли вас пас, знајте да је крив господар.

Да се све не би завршило само на пуким објашњењима псеће агресивности, друштво је издало и приручник, намењен људима које професија свакодневно доводи у ситуације да се сусрећу са псима. Поштари, инкасанти и трговачки путници могу сада из једне књижице да прочитају неколико корисних савета као што су ови:

Никада немојте буљити у пса. Може лако да се деси да он то схвати као изазов да вас нападне.

Запамтите да чак и доброћудни пси лају — то им је посао. Ни у ком случају не показујте да вас је страх, пас ће то прочитати из вашег погледа или покрета тела.

Допустите му да вас оњуши и при том му говорите нешто пријатељски. Онда наставите да ходате, али смирено и лагано и немојте престајати да му се обраћате.

Највећи број паса на пријатељске речи одговориће махањем репа. Ако то не учини, немојте да инсистирате.

Најзад, ако пас и после свих ваших покушаја да му се приближите остане непријатељски расположен, немојте да бежите, јер ће у том случају сигурно почети да вас јури. Боље је да се, што је мирније могуће, повучете.

Ако неког поштара после свих ових врло конкретних упутстава пас ипак уједе, књижица је ту да му каже да на њега и не треба да се љути. Крив је власник.

М. И.

БРИЖИТ ШТИТИ ЖИВОТИЊЕ

По престанку рада на филмовима, некадашња суперзвезда, француског филма и још увек атрактивна Брижит Бардо, посвећује се сада писању оштрих говора европском Савету и француској влади, у којима се залаже за заштиту малих фока, чије се коже немилосрдно увозе у земље Запада, као и за заштиту паса-луталица. Она сама их има шест и, наводно, никада их не оставља саме. Ускоро, истиче се у страној штампи, она ће објавити дело у коме ће се разрачунати с ловцима.

Walt Disney

НОВОГОДИШЊА БАЈКА

КРАЉ ЏОН ЈЕ СПАВАО КАД ИЗНЕНАДА...
УСТАЈ!
ФИЈУУУУ

А...ШТА? КО СЕ УСУЂУЈЕ ДА РЕМЕТИ КРАЉЕВ САН?

ЈА! ДУХ ЗАБРАЊЕНЕ НОВЕ ГОДИНЕ! НЕЋУ ТИ ДАТИ МИРА ДОК НЕ ИЗМЕНИШ ОДЛУКУ!

ТО МОРА ДА ЈЕ САМО САН! СИНОЋ САМ СЕ ПРЕЈЕО!

САН? ЈА? ОНДА ЋЕШ МЕ СТАЛНО САЊАТИ!
ЈАО!

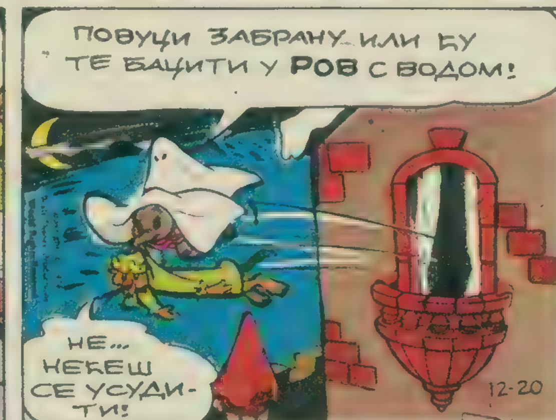
ПОВУЦИ ЗАБРАНУ ИЛИ ЋУ ТЕ БАЦИТИ У РОВ С ВОДОМ!
НЕ... НЕЋЕШ СЕ УСУДИТИ!

МИСЛИШ?
ЈИИИ!

ХОЋЕШ ЛИ ОБЕЋАТИ?
Д...ДА! ОБЕЋАВАМ
ЦАП

ПРВО ОБЈАВИ ПОДАНИЦИМА ДА ЋЕ СЕ НОВА ГОДИНА СЛАВИТИ, А ОНДА ОСЛОБОДИ ДЕДА МРАЗА!
О...ОБЕЋАВАМ! САМО НЕ У В...ВОДУ!

ЧУЈТЕ И ПОЧУЈТЕ! ЈА, ЏОН КРАЉ, ОБЈАВЉУЈЕМ ДА ЋЕ СЕ НОВА ГОДИНА СЛАВИТИ КАО ОБИЧНО!
ЧУСТЕ ЛИ ОВО?
И НАДАЉЕ СВАКЕ ГОДИНЕ!
СВАКЕ ГОДИНЕ!

И ПРВИ ПУТ У ЖИВОТУ КРАЉ ЏОН ЈЕ ОДРЖАО ОБЕЋАЊЕ...
МОРАМО ДА ПОЖУРИМО, ДАМБО! ЧЕКА НАС СИЛАН ПОСАО!

И ТАКО СУ НАСТАВЉЕНЕ ПРИПРЕМЕ...
ДА ЛИ ЋЕ ДЕДА МРАЗ СТИЋИ НА ВРЕМЕ?
НАДАЈМО СЕ ДА ХОЋЕ!

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА
ПРОСТО И МЕНИ ДОЋЕ ДА ЗАПЕВАМ!
ХММФ!

ХО! ХО! ХО!
ЦИН! ЦИН! ЦИН!
ШТА ЈЕ ТО?

ДЕДА МРАЗ, ВЕЛИЧАНСТВО! НОЋАС СЕ ДОЧЕКУЈЕ НОВА ГОДИНА!
И НЕКА СРЕЋНА БУДЕ СВИМА
КРАЈ

ФИЛИП К. ДИК

ПУТНИК

КРИЧЕТ ЈЕ НЕСТАО. У ЈЕДНОМ ТРЕНУТКУ ЈЕ БИО ТУ, У СЛЕДЕЋЕМ НЕ. НЕСТАО. ИШЧЕЗАО.

Џекобсон се окренуо и упутио према Пејну.

— Вратио се — прогута Џекобсон пребледела лица. — То је поново он.

Пејн затрепта.

— Уведи га одмах унутра.

Џекобсон је климнуо и вратио се шалтеру.

— Господине — рече — хоћете ли, молим вас,ући унутра?

Показао је врата:

— Заменик управника би желео да вас види на тренутак.

Необичан путник

Лице маленог путника се смрачило.

— Шта се догодило? Воз само што није кренуо.

Мрмљајући себи у браду, отвори врата и уђе у канцеларију.

— Овако нешто се није никада раније догодило. Постаје, одиста, тешко извадити претплатну карту. Ако воз оде, тужићу компанију...

— Седите — рече Пејн, показујући столицу насупрот стола — Ви сте желели претплатну карту за Макон Хајтс?

— Шта има у том чудно? Шта је са вама? Зашто ми, као увек, не продате претплатну карту?

— Као увек?

Човечуљак се са великим напором контролисао.

— Прошлог децембра, моја жена и ја, преселили смо се у Макон Хајтс. Користим ваш воз десет пута недељно; два пута дневно, шест месеци. Сваког месеца купујем блок карата.

— Колико дуго путујете, господине...

— Кричет. Ернест Кричет. Тачно четрдесет и девет минута. — Кричет погледа на зидни сат. — Ако га уопште ухватим.

Пејн је рачунао. Четрдесет и девет минута. Око педесет километара од града. Устао је и дошао до велике мапе на зиду.

— Шта није у реду? — питао је Кричет с наглашеном сумњом.

Пејн је уцртао круг и обухватио педесет километара у полупречнику. Линија је пресецала известан број градова, али ниједан није био Макон Хајтс.

— Какво је то место Макон Хајтс? — упита Пејн. — Колико мислите да има становника?

— Не знам. Можда пет хиљада. Ја сам обично овде.

— Је ли Макон Хајтс потпуно ново насеље?

— Прилично модерно. Ми имамо кућу стару неколико година. — Кричет се помери нервозно. — Шта је са мојом претплатном картом?

— Бојим се — рече лагано Пејн — да вам не могу издати претплатну карту.

— Шта? Зашто не?

— Немамо никаквих веза са Макон Хајтсом.

Кричет скочи.

— Шта хоћете да кажете?

— Такво место не постоји. Погледајте и сами на карту.

Кричет зину, а лице му се издужило. Онда се љутито окренуо према мапи гледајући је напето.

— Ово је чудна ситуација, господине Кричет — мрмљао је Пејн. — Нема га на карти, а и Државни градски именик га не садржи. Немамо ред вожње за њега. Не постоје претплатне карте. Ми не...

Прекинуо је. Кричет је нестао. У једном тренутку је био ту и тражио карту, у следећем је нестао. Ишчезао.

— Џекобсоне! — викну Пејн. — Ишчезао је!

— Не остављајте ме самог — молио је Џекобсон.

— Ако ти будем потребан, наћи ћеш ме код Лауре. Телефонски број је на мом столу.

— Није баш време за забаве с девојкама.

Пејн отвори врата.

— Сумњам да је ово забава — рече љутито.

Пејн се пео у стан Лауре Николс прескачући по два степеника. Притискао је звоно док се врата не отворише.

— Потребна ми је твоја помоћ — рече. — Могу ли рачунати на тебе?

— На мене? — Лаура затвори за њим врата.

— Можда сам полудео. — Пејн се смести на луксузни зелени кауч. — Хоћу то да проверим.

— Шта треба да радим? — упита Лаура са цигаретом на уснама.

— Иди у главну библиотеку. Ако тамо ништа не сазнаш, иди у Суд и прегледај пореске књиге. Тражи док не нађеш.

— Кога, шта да нађем?

Пејн замишљено запали цигарету.

— Трагове места званог Макон Хајтс. Знам да сам име негде чуо.

Претражи старе атласе, новине и часописе.

Лаура тихо седе на ивицу кауча.

— Шалиш ли се ти?

— Не.

— Колико у прошлости?

— И десет година ако је потребно.

— Небеса! Можда ћу морати...

— Тражи док не нађеш. — Пејн нагло устаде. — Видећемо се касније.

— Идеш?

— Жао ми је. — Пејн крену према вратима. — Заузет сам. Стварно заузет.

— А шта то мораш да радиш?

— Да посетим Макон Хајтс.

Воз се увек заустављa у Макон Хајтсу!

Воз је грабио. Пејн је проконтролисао време. Прошао је педесет и један минут. Није видео ништа, Ништа сем поља.

Устао је и сео до кондуктера, седог, старијег човека.

— Јесте ли икад чули за место звано Хајтс? — запита Пејн.

— Не, господине.

Пејн показа исправе.

— Јесте ли сигурни да нисте никада чули за било које место са таквим именом?

— Сигуран сам, господине Пејн.

— Колико сте дуго на овој линији?

— Једанаест година, господине Пејн.

Пејн се возио до следеће станице — Џексонвила. Сишао је и пребацио се у воз за град.

Сунце је зашло. Небо је било скоро црно. Напето је задржавао дах. Још један минут. Четрдесет секунди. Има ли ишта ту? Равна поља. Црни телефонски стубови. Неплодни, пусти пејзаж између градова.

Између? Има ли чега тамо? Нечега осим равнице?

Над пољима се ширила широка мрља полупрозирног дима. Шта је то? Дим из локомотиве? Али, воз је вукла дизел-локомотива. Ниједно од поља није горело.

Изненада, воз поче да успорава. Пејн се узбуди. Воз је успоравао и заустављао се. Кочнице зашкрипаше, вагони су се трзали. Онда, тишина.

Пејн је тражио кондуктера, ослањајући се на зидове вагона.

— Слушајте — шкрипаво рече Пејн — која је ово станица?

— Молим, господине?

— Станица! Где смо ми, до ђавола?

— Увек се овде заустављамо. — Кондуктер лагано посегну, за џепом и извади ред вожње.

— Воз се увек зауставља у Макон Хајтсу. Зар нисте знали?

— Не!

ШРАФКО

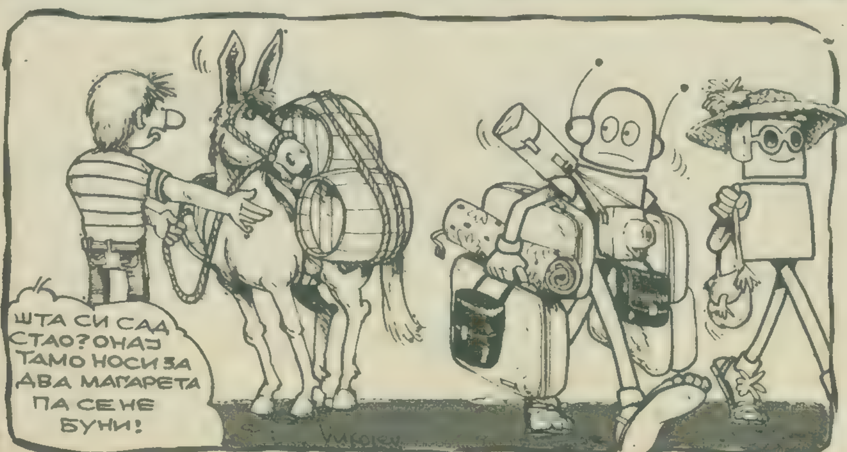

Пејн отвори ред вожње Била је истина. Макон Хајтс је био уписан између Џексонвила и Луисбурга, тачно педесет километара од града.

Нашао је, сутрадан, Лауру у стану. Седела је за столом у светлоружичастом џемперу и тамним панталонама. Пред њом је била гомила забележака, оловка и млеко.

— Како је било? — упита Пејн.

— Фино. Нашла сам оно што те интересује.

— Да чујем.

— Било је доста података. Извукла сам, за тебе, најважније.

— Да чујем најважније.

— У августу ће бити седам година откако је Градски савет гласао за три ванградска насеља. Једно од њих је био и Макон Хајтс. Била је то велика расправа. Већина градских трговаца се противила новим локацијама. Говорили су да ће се тиме трговина извући ван града.

— Настави.

— Била је то дуга борба. Коначно, два насеља од три су изграђе-

на. Вотервил и Седар Грувс. Али, не и Макон Хајтс.

— Тако — мрмљао је Пејн замишљено.

— Макон Хајтс је отпао.

Пејн је климао главом одсутно.

— Пре седам година.

Одједном се нечега сетио.

— Гласање? Са колико гласова је отпао Макон Хајтс?

Лаура погледа у прибелешке.

— Пројект је отпао због једног гласа.

— Један глас. Пре седам година.

— Пејн оде у хол. — Хвала, душо. Изгледа да ствари добијају смисао.

Ухватио је такси пред кућом. Одвезао се, кроз град, до железничке станице.

Заборављено насеље се вратило из заборава после седам година. Зашто? Је ли се нешто изменило у прошлости? Је ли се каква промена догодила у континууму прошлости?

Посета

То и изгледа као објашњење. Прегласавање је било тесно. Макон Хајтс умало није подигнут. Можда су извесни делови прошлости били нестабилни. Можда је баш тај период од пре седам година био критичан. Једна невезана мисао: прошлост се мења, јер је мало фалило да се догоди.

Када је воз успорио у Макон Хајтсу, Пејн је брзо устао и пробио се ходником до врата. Погледао је око себе.

На подневном сунцу, Макон Хајтс је блештао и пресијавао се. У центру се видело позориште.

Прошао је поред велике самопослуге. Пред њом су стајали сандуци воћа, поморанџи и грожђа. Подигао је грозд и боцнуо га. Грожђе је било стварно.

Ушао је у један од ресторана. Наручио је кафу од румене конобарице.

— Ово је леп град — рече Пејн када је донела кафу.

— Да, зар не?

Пејн је застао.

— Колико ... колико дуго радите овде?

— Три месеца.

— Три месеца. Ви живите овде у Макон Хајтсу?

— Ох, да.

— Колико дуго?

— Неколико година, мислим.

Пејн је бацио новац на шанк и пожурио из ресторана према железничкој станици. Мора да се врати у град. Лаура, је ли она још тамо? Је ли његов живот сигуран?

Страх га је шчепао. Лаура. Његов свет ...

Врата су била откључана. Отворио их је и ушао. Срце му је лупало, тихо је молио.

Дневна соба је била тамна и тиха. Застори су били до пола навучени. Избезумљено је гледао око себе. Светлоплави кауч, новине на наслонима. Низак храстов сто. Телевизор. Али, соба је била празна.

— Лаура! — дрхтао је.

Лаура је истрчала из кухиње, очију раширених од страха.

— Бобе! Откуд ти у ово доба? Да се нешто није догодило?

Пејн се опустио, одахнуо са олакшањем.

— Здраво, драга. Не, све је у реду. Све је како треба.

— Јеси ли сигуран?

— Јесам — Пејн је скинуо сако и бацио га на наслон.

Из спаваће собе се зачуо плач. Лаура се брзо окренула.

— Мислим да смо пробудили Џимија.

— Џимија?

Лаура се насмејала. — Драги, зар се не сећаш сопственог сина?

— Да, наравно — мрмљао је Пејн узнемирено.

Пратио је Лауру до спаваће собе.

—За тренутак ми је све изгледало чудно. — Протрљао је чело мрштећи се. — Чудно и необично. Некако без смисла.

Стајали су поред кревеца и гледали дете. Џими је узвраћао поглед мами и тати.

— Сигурно је од сунца — рече Лаура. — Тако је ужасно врућe.

— Сигурно. Сада ми је добро. — Погледао јој је у очи и насмешио се.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Заједничка нам је судбина али мисао припада појединцу.

(Есхил)

укрштене речи

НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ

1. Календарска година од 365 дана у којој фебруар има 28 дана; **2.** Назив за календарску годину од 366 дана у којој месец фебруар има 29 дана; **3.** Први календар на научној основи који је увео Јулије Цезар 46. године пре н. е.

АУТОР ВЕ-МАК	1	УРЕЂАЈ ЗА ЕМИТОВАЊЕ ПРОГРАМА	ГЛАВНИ ГРАД ШКОТСКЕ	ЗНАК СИЛИЦИЈУМА	ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	ИТАЛ. ГЛУМАЦ ТОЊАЦИ	ДЕО РУКЕ	ИМЕ АМЕР. ГЛУМИЦЕ ВУД	ГРАД У ФРАНЦУСКОЈ
2									
ВЕСТ ПРЕДАТА РАДИОМ									
ИМЕ ГЛУМЦА МАРЊИЈА				100 m²	РИБАР. ТРОЗУБ / 3				
ПЛАНИН. МАСИВ У ЕГИПТУ						ПОКАЗ. ЗАМЕНИЦА / ЖИТЕЉ КАНАДЕ			
ГРАД И ЛУКА У ЛИБИЈИ		-----					ЛЕСКОВАЦ / ЗНАК БАРИЈУМА		
				ГРАДУ ИСТРИ / ДЕО ТЕЛА					
ФРАНЦ. ПИСАЦ ЖАН	ОПЕРСКА ПЕВАЧ. МИЛКА / НЕВОЉА							СТАЛАК	СНАГА, МОЋ
ГРАД И ЛУКА У ЈАПАНУ							СТЕВАН СРЕМАЦ		
АРИЕРИК НЕДА			НИШАНИТИ ЦИЉАТИ / ГОДИШ. ДОБА						
СТРУГАРА							ПАЋИНО / СТАРИ ГРАД НА СИЦИЛИЈИ		
ИМЕ БОКСЕРА РУСЕВСКОГ				ДОНЕТИ С ВИШЕГ НА НИЖЕ МЕСТО					
ЧАСОВНИК				ЛЕК ПРОТИВ МАЛАРИЈЕ					
„ТОНА"		ОСТРВО У ЈАПАНУ							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Акредитив, раоник, ко, мрзовољан, ине, анода, Јети, а, ас, Авала, с, т, а, оловка, облакодер, И, р, егар, прериљати, лутање, Об, Аден, њива, ној, терор.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурџихана Ђозић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/I, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00	динара
6 месеци	176,00	динара
1 година	352,00	динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00	динара
6 месеци	352,00	динара
1 година	704,00	динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „Политикин забавник"

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Škr	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП" „Политика" код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник"

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

НЕ ОКРЕЋИ СЕ, СИНЕ!

Прочитала сам књигу Арсена Диклића „Не окрећи се, сине“, па те молим да ми напишеш нешто о овом писцу.

Звјездана Маравић,
Млинови 6
Загреб

Дечји и омладински писац Арсен Диклић рођен је 1922. године у Старом Селу код Оточца. После завршене гимназије студирао је историју уметности у Београду.

Био је учесник НОБ-а, а после рата је уредник у „Борби“, „Пиониру“ и „Змају“. Написао је поему „Село крај Тамиша“, „Дунавске баладе“, романе „Салаш у Малом риту“, „Не окрећи се, сине“, за које је написао и филмске сценарије, затим роман „Киша“ и друга дела.

МИЛИЦИЈА НЕКАДА

Молим те да ми објасниш поријекло ријечи милиција.

Зоран Дабовић,
ученик О. Ш. „Дашо Павичић“
Херцег-Нови

Реч милиција води порекло од латинске речи militia, што значи војна служба. У римском војничком уређењу то је коњаничка служба приступачна онима који поседују неку имовину, а створена је као противтежа утицају сенаторског сталежа. За одбрану Рима формирана је militia urbana. У доба Меровинга милицијом су називани регрутовани становници да служе у походима краљева, а од 12. века у Француској постоје оружане пешачке јединице milices communales, формиране за одбрану градова.

НАДИМАК

Ја, мој отац, деда и даљи преци поред сопственог имена имамо и надимак Гаваз. Занима ме шта ова реч, у ствари, значи.

Радознали Гаваз

Гаваз или каваз је турска реч и значи оружник, стражар, жандар, почасни стражар, наоружани пратилац. Вук Караџић, као и Иван Мажуранић, употребљавају реч каваз: „... Пред вратима (Совјета) свагда је стајао један момак с пиштољем и с ножем за појасом, који се звао **каваз**, те би јављао кад би ко дошао и рад био унутра

ући ...“. Међутим, Марко Миљанов пише **гаваз**: ... „Као извидница појавише (се) гавази“... Према томе, вероватно је неко од твојих предака био гаваз или каваз.

БРКАТИ СОМОВИ

Мој друг каже да сом има шест бркова, а ја да их има осам. Реци ми, молим те, ко је у праву.

Звездан Ристић,
Вршац
Вијнички трг 20/21

Европски, обични сом (Silurus glanis) који се налази у нашим водама, а може да достигне дужину близу 4 m и тежину од око 300 kg, има три пара бркова од којих је горњи пар најразвијенији. Међутим, ни сви сомови нису исти, па ни што се бркова тиче. Јер, како су ихтиолози утврдили, постоје више од две хиљаде врста. И док калихтидни сомови имају два пара бркова, дотле, на пример, сомови из

породице Loricariidae имају праве четке на врху губице и око уста. Осам бркова око уста има плотосидни морски сом plotosus anguillaris ...

ПЛАЧУ ЛИ БИЉКЕ?

Мој друг Горан тврди да у нашој земљи нема биљака које „плачу“, а ја мислим да такве биљке постоје. Ко је у праву?

Славиша Гавриловић,
Устаничка
Устаничка 8
Крагујевац

У пределима презасићеним влагом, свуда па и у нашој земљи, примећује се да неке биљке „плачу“. То је појава названа гу-

тација, а огледа се у излучивању воде из биљака у виду капљица, које се врши посебним органима смештеним на рубу листова.

УСТАНОВА ЗА ЖИВОТИЊЕ

У једном од прошлих бројева прочитао сам рубрику о највећем и најлепшем зоолошком врту у свету, који се налази у Сан Дијегу. Да ли знате где се данас налази и најстарији зоолошки врт?

Петар Којић,
Нови Сад

Још су стари Кинези, Грци и Римљани имали зоолошке вртове. Колико се зна, у средњем веку пр-

ва таква „установа за животиње“ основано је у Европи 1554. године, у Дрездену. Међутим, онај у Бечу, у Шенбурнској шуми, и данас је отворен за посетиоце, а основао га је 1752. године цар Франц I Лотарињски, на захтев своје жене Марије Терезије.

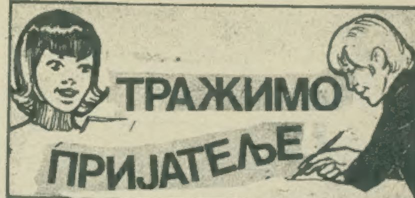

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Наташа Несторовић, 31300 Пријепоље· Валтерова 9 — 12 година, скупља значке, салвете, постере и разгледнице.

Јованка Коцева, 91430 Кавадарци, ОШ „Тоде Хаџи Теофов“ VII б — воли музику и спорт, скупља слике певача и разгледнице.

Амела Басић, 72280 Нови Травник, Маршала Тита бр. 37/12 — 13 година, ученица шестог разреда

Сава Ајдер (Крајишка ул.) и Јасна Бајић (Генерала Драпшина 33) 23313 Нови Козарци — скупљају значке и воле забавну музику

Митко Бонев, 92400 Струмица, Младинска 157 — 8 година, скупља разгледнице и значке

Мухамед Мехаџић, 77000 Бихаћ, Ђ. Салихоџића 121 — 16 година и жели пријатељство са свима младима

Остоја Јанић, 31310 Чајетина, Саиновина — ученик седмог разреда, воли спорт и забавну музику, скупља значке

Дарко Иванковић, 78000 Бањалука, Владе Витјука 93 — 16 година, скупља плоче и постере

Вера Недељковић, 31230 Ариље, село Вирово — 13 година, скупља значке и воли забавну музику, навијач „Црвене звезде“

Ђеладин Зечири, 91750 Кичево, Н. Н. Под Крусхино — 17 година, воли фудбал и карате, дописивао би се са девојкама из земље и иностранства

Драгица Јурišић и Миланка Симић, 15350 Богатић, СШЗУО „7. август“ — воле забавну музику и скупљају разгледнице

Братислава Илић, 11250 Железник, Десета нова 16а — 15 година, навијач „Црвене звезде“, скупља постере

WALT DISNEY
МИКИ

ТРЕБА ДА СЕ КУРТАЛИШЕМ НЕКИХ СТАРУДИ-ЈА!

ОВАЈ СТАРИ КАПУТ БАШ МИ НЕ ТРЕ-БА!

ТОЛИКО ЈЕ ДРО-ЊАВ ДА ГА И МОЉЦИ ЗАОБИ-ЛАЗЕ!

НЕ... ИПАК ГА НЕЋУ БА-ЦИТИ!

ПОСЛУЖИЋЕ МИ ДА ПОКАЖЕМ МИНИ КАКАВ САМ КА-ВАЉЕР!

...К'О КАКАВ СРЕДЊОВЕКО-ВНИ ВИ-ТЕЗ!
Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1978 Walt Disney Productions World Rights Reserved
ОВА БАРИЦА ЈЕ К'О ПОРУЧЕНА... БАЦИ-ЋУ ГА У ЊУ, ДА МИ-НИ ПРЕЂЕ ПРЕКО ЊЕГА!

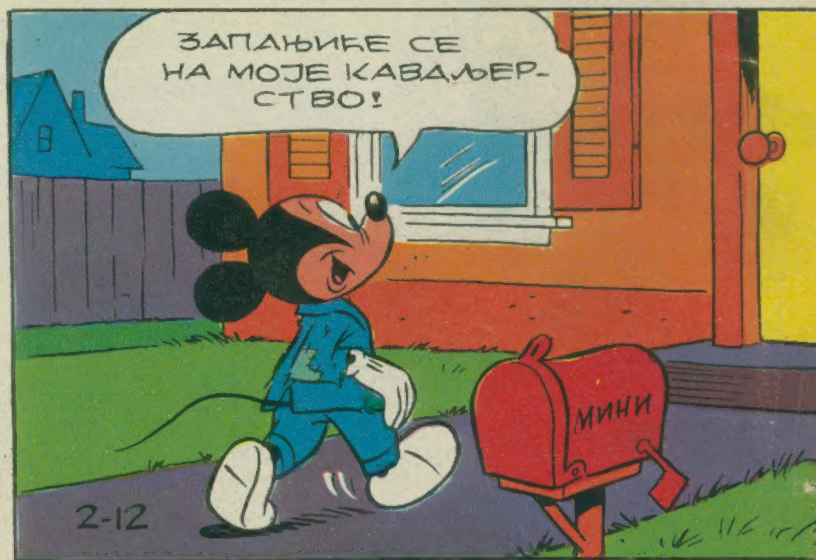
ЗАПАЊИЋЕ СЕ НА МОЈЕ КАВАЉЕР-СТВО!
МИНИ
2-12

ДА МАЛО ПРОШЕТА-МО, МИНИ?
ШТА?

ЗАР ДА СЕ ПОЈАВИМ НА УЛИЦИ С ТО-БОМ У ТОМ ДРОЊАВОМ САКОУ!
ТРАС!

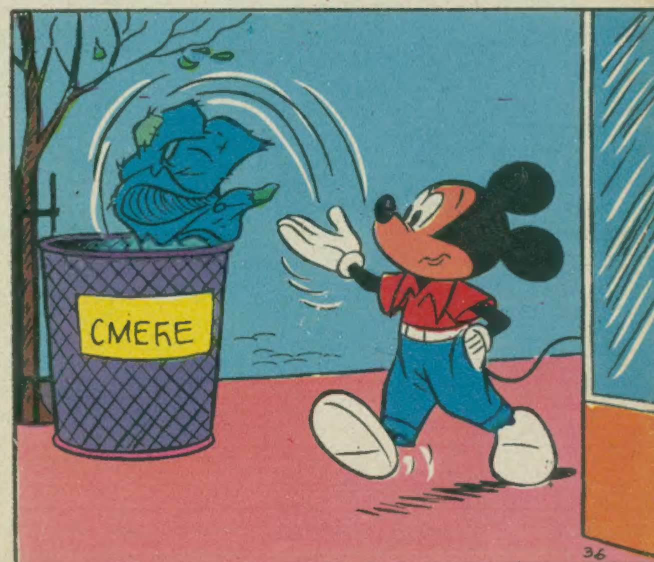
СМЕЋЕ

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

8 динара

БРОЈ 1409

29. 12. 1978. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXIX

1979.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ЂАЧКИ КАЛЕНДАР

JАНУАР

п	у	с	ч	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ФЕБРУАР

п	у	с	ч	п	с	н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

МАРТ

п	у	с	ч	п	с	н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

АПРИЛ

п	у	с	ч	п	с	н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

МАЈ

п	у	с	ч	п	с	н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ЈУН

п	у	с	ч	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Распоред часова пре подне

Час	Понедељак	Уторак	Среда	Четвртак	Петак	Субота
1. час						
2. час						
3. час						
4. час						
5. час						
6. час						

Распоред часова после подне

Час	Понедељак	Уторак	Среда	Четвртак	Петак	Субота
1. час						
2. час						
3. час						
4. час						
5. час						
6. час						

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ______________

АДРЕСА ______________

____

ШКОЛА ______________

РАЗРЕД ______ ОДЕЉЕЊЕ ______

Издаје и штампа Новинско-издавачко предузеће »Политика« Македонска 29